

«Норуот
күүһэ —
көмүөл
күүһэ!»

ЭНГСИЭЛИ

2016 сыл
Ахсынньы
9 күнэ
Бээтинсэ
№144-145 (10540)

1935 сыл алтынны 5
күнүгэр төрүттэммитэ

Нам улууһун хаһыата

1996, 2005, 2009 сылларга
«Сыл бастыг хаһыата»

Эрэдээх этигэс

СЫРЫЫ ХААЧЧАХТАММАТАР ХАННЫК

Модут нэһилиэгэ улууус кииниттэн тэйиччи. Мантан сылдьан үлэлиир да дьон элбэх, онон кэлэргэ-барарга автобус бириэмэтэ кэһилиннэбинэ, күчүмэйдэри көрсөрбүт элбэх. Тымныга тохтуур сиргэ кыра оҕолоох туруоха диэтэххэ, абытай суол буоллаҕа. Суоппарбыт үлэлиэн баҕата улахан, автобус үчүгэй буоллаҕына, бириэмэтин чуолкай тутуһар. Онон кыах биэрэн, саппаас чаас үчүгэйдик көрөн эбэтэр сана автобус көрүллэрэ буоллар, нэһилиэк олоҕор төһөлөөх үчүгэй буолуо этэй. Кырдыаҕастар, оҕолор, үлэһит дьон санаалара кэлэн өссө күргүөмнээхтик, дыһыардаахтык үлэҕэ-хамнаска турунуо этилэр дии саныбын.

П. ЖИРКОВ,

Модут нэһилиэгин олохтооҕо

Спорт — дьулуур,
спорт — тулуур

ҮРДҮК ТАҢЫМНААХТЫК

Бу ый 10, 11 күннэригэр бииги улууспутугар хапсаҕай Федерациятын кубогар XX-с республикатааҕы күрэхтэһии ытыллар. Онон Чурапчы, Таатта, Нам, Кэбээйи, Мэнгэ Хаҥалас, Үөһээ Бүлүү, Верхоянскый, Дьокуускай, Сунтаар, Бүлүү хамаандаһа кыттыахтара. 185 спортсмен, тренер, судья кэлэрэ күүтүллэр.

Бу улахан күрэхтэһиини тэрийэр улуус баһылыга А.П. Атласов председателлээх тэрийэр комиссия ахсынньы 6 күнүгэр мустан бэлэмнэни, тэрийин хайдах баран эрэрин ырытта. Комиссия ким туохха эппиттирин чуолкайдаста, туһааннаах салайааччыларга кэккэ сорудахтары биэрдэ.

Убаастабыллаах дьоммут-сэргэбит, спортсменнарбыт, ыалдытымсахпытын, кыахпытын көрдөрөн, бу тэрээһин үрдүк таһымнаа ытыллытын, кубок бэйэбитигэр хааларын ситиһиһиҥ!

И. ИВАНОВ

Дьиз кэргэн — дьол уйата

Үөдэйтэн элбэх оҕолоох Ивановтар дьиз кэргэн 2016 сыллаахха «Тыа ыала» улуустааҕы күрэххэ бастакы миэстэни ылан, республикатааҕы фестивалга кыттан, эмиэ бастакы миэстэҕэ тиксипиттэрэ. Түмүккэ Бүтүн Россиятааҕы «Сельская семья» фестивалга ситиһиллээхтик кытыннылар.

Быйыл Ивановтар дьиз кэргэн биригээдэтин үлэстэн саҕалаатылар. Кинилэр Саха республикатын Правительствотын «Олорор дьизбитин тупсарыт» Гран хаһаайытара, маньы таһынан үгүс республика, улуус, нэһилиэк таһымнаах махтал сурдуктар, бочуотунай грамоталар кинилэр түбүктээх сыраларын туоһулууллар.

Е.А. ЭВЕРСТОВА

СЫЛ БАСТЫҢ ЫАЛЛАРА

Ахсынньы 6 күнүгэр Бүтүн Россиятааҕы инбэлииттэр обществоларын Саха сиригэр тэрилтэтэ үгэскэ кубулуйбут ситиһии баалын тэрийэн ытта. Манна общественнай олоххо, спорка, үлэҕэ-хамнаска көхтөөх доруобуйаларынан хааччахтаах бастыг дьон наҕараадалана. Араас элбэх номинация иһигэр «Сыл дьиз кэргэнэ- 2016» анал аат баар. Бу ааты Хатын Арыы нэһилиэгин элбэх оҕолоох ыала Екатерина, Владислав Соловьевтар ылылар. Ыалаҕа ыарахан оһол кэнниттэн, доруобуйатыгар улахан эчэйии ылан, икки атаҕа суох хаалбыта. Ол эрээри ыар санааҕа-онооҕо баттаппакка, тулуур, дьулуур, күөстээх санаа көмөтүнэн олоххо эргиллибитэ. Спордуна дьарыктанан саҕа-

лаабыта. Массына өрөмүөннүүр дьоҕус тэрилтэ арыммыта. Билигин Владислав доруобуйаларынан хааччахтаах дьон волейболугар бастыг оонньоочу, республика сүмүрдэммит хамаандатын чилиэнэ. Дьоҕус тэ-

рилтэтэ кэнээн, улууска эрэ буолбакка, бүтүн республикаҕа тийэ суол онорор, өрөмүөннүүр тэрилтэтэҕэ кубулуйда. Бал ийэтэ Екатерина спортсменка бэрдэ, быйыл улуустааҕы «Автоледи-2016» күрэхтэһии гран-при хаһаайката, чөл, чэбдик олох таргатааччыта, дыахталлар сәбиэттэрин биір көхтөөх чилиэнэ.

Бу курдук, бииги улууспутугар үтүө дьарыктаах, аныгылы көрүүлээх эдэр дьон үлэлиэхамсы, айа-тута олорор. Күрэх кыттылаахтара элбэх оҕолоох ыаллар. Онон олохпут тупсан, эдэр төрөппүттэр элбэх оҕолонортон дьиксиммэккэ, демография сайдытыгар тус кылааттары киллэрсэллэр.

Л. НОГОВИЦЫНА

Киэн туттар киһибит — биір дойдулаахпыт

Ааспыт нэдиэлэ бүтүүтүгэр улууспут дьоно-сэргэтэ киэн туттар киһитэ, улуус хаһыатыгар редакторунан үлэлээбит, «Отуу уота» литературнай түмсүүнү тэрийбит, салайбыт, ССРС суруйааччыларын уонна журналистарын союзтарын чилиэнэ, поэт Николай Михайло-

сибээстээн, кини айан хаалларбыт поэмалара уонна хоһооннорун тиһигэ быйыл туспа кинигэ буолан табыстылар. Бу бэртээхэй кинигэни поэт кыһа Вера Николаевна хомуйан бэчээккэ бэлэмнээбит. Ону Николай Михайлович доҕоро, поэт, литературнай ырытааччы Николай

чилиэнэ, поэт, СР үөрэҕириттин туйгуна Прасковья Байанаева Н.М. Рыкунов «Дьахталларга» диэн хоһоонун ааҕытынан саҕаланна.

Бу тэрээһингэ кытта кэлбит «Нам улууһа» МТ баһылыга Александр Атласов, улуус депутаттарын сәбиэтин председател Иван Попов, поэт, РФ су-

лий Ушницкай-Сәки, улуус ветеранарын сәбиэтин председател Софья Кобякова, Н.М. Рыкунов аатынан улуустааҕы библиотека директора Майя Софронова, Николай Михайлович кэргэнэ Евдокия Ивановна уода истиниһирэх ахтыылары онордулар.

Улуус баһылыга А.П. Атласов поэт кэргэнигэр Евдо-

З.И. ЕГОРОВА

ТУОҢА ТУРУОХПУТ ТОЙУКТАРГЫН

вич Рыкунов күн сирин көрбүтэ 80 сылын бәлиэтир «Туойа туруо тойуктарын — Энгсиэли Энгсиэли хочото!» диэн дьоһуннаах тэрээһин аатырбыт олонхоһут П.П. Ядрихинскай — Бэдьээлэ аатынан «Олонхо дьизтигэр» буолан ааста.

Айар куттаах эрэ бары тумс туттар, ытыктыыр үтүө киһибитин ахтан-санаан аһар түһүлгэбит бары түһүмэҕин этэр тыл эриэккэһинэн ыпсаран И.П. Сивцев аатынан музей директора Александр Копырин уонна «Энгсиэли» хаһыат корреспондента Анна Созонова иллээн-саҕалаан ытыттылар.

Николай Михайлович төрөөбүт Намын, Энгсиэлигин айгыр-силик айылҕатын, хоһуун-хоодуот үлэһит дьонун, бәйэтин көлүөнэтэ сырдыкка, кэрэҕэ сиздээх олоххо тардыһытын, айар-тутар күрээһинээх үлэтин, булгуруйбат модьу санаатын хомойдук хоһуйбут поэт буолар.

Үтүө киһибит, саха биллилээх поэта Николай Рыкунов төрөөбүтэ 80 сыла туоларынан

Егорович Винокуров-Урсун редакциялаабыт.

Николай Михайлович ахтан-санаан ылар дьоһун тэрээһингэ аймахтара, биіргэ үлэлээбит, алтыспыт дьоно-сэргэтэ, «Отуу уота» литературнай түмсүү хоһооннуйтара, суруйааччылар, культура салаатын үлэһиттэрэ кытыннылар. Тэрээһин СР суруйааччыларын союһун

руйааччыларын союһун чилиэнэ Н.Е. Винокуров-Урсун, ХИФУ филология кафедратын доцента Л.М. Сабарайкина, Ленскэй нэһилиэк баһылыга Андрей Новгородов, Нам улууһун Ытык кинигэ, кыраайы үөрэтээччи Иннокентий Кривошапкин, «Энгсиэли» хаһыат редактора Владислав Касьянов, улуус культуратын управлениетын начальнига Елена Заровняева, суруйааччы, поэт, улуус Ытык кинигэ Васи-

лия Ивановна уонна Н.Е. Винокуровка-Урсунна улуус сайдытыгар уонна киэн туттар киһибит үтүө аатын үйэтитиһигэ үгүс үлэлэрин, сыраларын үрдүктүк сыаналаан «Нам улууһа сайдытыгар киллэрбит кылааттарын иһин» диэн Бочуот бәлиэлэрин үөрүүлээх быһыыга-майгыга туттарда.

Ахтыылар быһастарыгар Нам 1 №-дээх оскуолатын үөрэнээччилэрэ (сал. Е.Н. Матвеева) «Олонхо», «Хомус», И.Е. Винокуров аатынан Намнаах педагогическай колледж «Ыллык» литературнай түмсүүтэ (сал. Прасковья Байанаева уонна Мария Гоголева) «Ыллыктар-тулуктар» диэн литературнай дьүүһүүллэри көрдөрдүлэр. «Отуу уота» литературнай түмсүү гимнин автору Владислав Ядреев уонна түмсүү чилиэннэрэ өрө көтөбүллүүлээхтик ыллаан ньириттилэр. Бу үтүө тэрээһин биллилээх, хомойой тыллаах поэһыт Юрий Потапов Н.М. Рыкуновка анаабыт «Ытык, сүдү киһибит» диэн хоһоонунан түмүктэннэ.

И. ИВАНОВ

ОЛОХТОН ХААЛЫМА!

«Энгсиэли» хаһыакка сибээс отделениеларынан, общественной суртааччыларынан 2017 сыл бастакы ангарыгар сурутуу ытыллар.

6 ыйга — 600 солк.,
3 ыйга — 300 солк.,
1 ыйга — 100 солк.
Хаһыат индексэтэ — P0005,
нэдиэлэҕэ иккитэ таһар.

СУРУТУУ -
2017

«Босхо гектар»

«Босхо гектар» дийн аатынан норуокка сүрэхтэммит «Унук илинги гектар туһунан» 119-ФЗ №-дээх Федеральнай Сокуон чэрчитинэн сир ахсын үлэ күүскэ бара турар. Саха республикатын баайыгар-дуолугар уонна сиргэ сыһыаннаһыны министерствота санатарынан, сир учаастактара 2017 сыл олунньу ыйын 1 күнүгэр диири республика территориятыгар олоорор (регистрациялаах) граждандарга эрэ бэриллэхтэрэ.

ИРДЭБИЛИ ТОЛОРДОХХО ТҮРГЭТИЭ

«Босхо гектары» — сир учаастагынын ылыыга 2016 с. ахсынны 1 күнүнээди туругунан барыта 7911 сайабылыаннаа граждандартан киирбит. Олортон 1333 граждандар төттөрү ылбыттар. 1175 сайабылыаннаа сөптөөхтүк быһаарыллыбыт, о.и. 308 сөбүлэһиннэриинэн, 806 учаастак схемата бигэргэтиллибит, чуолкайданмыт, 61 сир учаастагар дуогабардар түһэрсиллибиттэр. **Болумуочуйалаах тэрилтэлэр (органнар) докумуону төнүннэриилэрин ахсаанын аччатар сыалтан министерство граждандарга ытгар сайабылыаннаһалаарыгар манньк сибидиэннэлэри хайаан да ыйыахтаахтарын туһунан иһитиннэрэр:** 1. араспааннаата, аата уонна (баар буоллабына) аратын аата, сир учаастагынын биэрэргэ сайабылыаннаһалаах граждандан олоорор сир; 2. СНИЛС (пенсияны булгучулаах страховкалааһыннаа граждандан индивидуальной лицевой счета) нүмэрэ; 3. көрдүүр сирин учаастагынын (баар буоллабына) кадастровай нүмэрэ; 4. көрдүүр сирин учаастагынын иэнэ; 5. бэриллэхтээх сир учаастага тыйаан сытар сирин схематыгар олобуран үөскэтиллэр түбэлтэтигэр, хамсаабат баай-дуол государственнай кадастрыгар оннук сир учаастактара баалларын туһунан сибидиэннэ баар буоллабына, сир учаастагынын эбэтэр сир учаастактарын кадастровай нүмэрдэрэ; 6. сайабылыаннаһалаабы кытта сибээстэһэргэ почтовой аадырыс уонна (эбэтэр) электроннай почта аадырыһа; 7. сайабылыаннаа биэрбит киһиэхэ сир учаастагынын төлөбүрү суох туһаныыга дуогабар бырайыагынын уонна атын докумуоннары (тус бэйэтигэр, почтовой аадырыһыгар, электроннай почтага эбэтэр информационной ситими туһанан) тиксэриин көрүгэ.

Сир учаастагынын биэрэр туһунан сайабылыаннаһаа сыһыарыллаллар: 1. сайабылыаннаһалаабы тус бэйэтин туоһулуур докумуон (паспорт) куопуйата; 2. көрдөнүллэр сир учаастага хас да сир учаастагыттан үөскэтиллэр буоллабына, сир учаастага тыйыс сирин схемата; 3. сир учаастагынын көрдөөччү бэрэстэбииттэлэ сайабылыаннаа киллэрэр түбэлтэтигэр бэрэстэбииттэл тус бэйэтин туоһулуур докумуона.

Өскөтүн сайабылыаннаа «На Дальний Восток.рф» дийн федеральной информационной ситим нөнгү бэриллэр буоллабына, сир учаастагынын каартага «уруһуйдаахтаах», сир учаастага сытар сирин схемата автоматическайдык оңоһуллар (киирэр). Өскөтүн сайабылыаннаа суругунан бэриллэр түбэлтэтигэр, сайабылыаннаа биэрээччи муниципальной тэрээһин дьаһалтатыгар тийэн, эбэтэр биллэрэн, туһааннаах территория кадастровай былааныгар сир учаастагынын киллэриин схематын бэлэмнэтиэхтээх.

Сир учаастагынын босхо ылааччылар үөһэ этиллибит ирдэбиллэри чуолкайдык тутустахтарына, докумуону оноргоору түргэтиэ, сүүрүү-көгүү аччыа. Сири ылан бэйэ дьыалатын тэриниэн, хаһаайыстыба тутуон, дьарыктаныан баһалаах сирдэниэн-уоттанан хаалыа этэ.

Чөл олох — олохпут түһэ

Ахсынны 6 күнүгэр, киһэ, 12000 киһи олоорор, 6780 быыбардыыр саастаах дьонноох Ленскэй нэһилиэк А. Шестаков аатынан культуратын киинигэр нэһилиэннэ уопсай мунньага буолла.

Мунньаха 56 киһи муһунна. Бу мунньаха СР Ил Түмэн Государственной Мунньах депутаттара В.А. Местников, В.Н. Федоров, Н.И. Румянцев, «Трезвая Якутия» общественной хамсааһын салайааччыта Е.И. Шудра, улус уонна нэһилиэк депутаттара у.д.а ыгырыллан кыттыыны ылыылар.

АНАРДАС БОБУУ ТУОХХА ТИЭРДИЭЙ?

Мунньаха көрүллүбүт «Нэһилиэккэ — улус киинигэр итирдэр (алкогольной) бородуксуяны (утахтары) атыылааһыны олох бобон кэбиһэр туһунан» бопсуруос санаа атастаһытын бэрээдэгинэн барда. Тыл этиилэр ис хоһоонунун эридьиэстээтэххэ, дьон санаата биэр буолбатах. Сорохтор нэһилиэккэ арыгы атыытын олох бобон кэбиһээххэ, сорохтор олохтоммут хаачахтааһыннар (маһаһыннары ыраатыннар, атыылыр бириэмэни быһыы, бырааһыннык күннэргэ атыылааһыны бобуу) да сөп буолуохтара дийн санаага изжиллэллэр.

Буруйу онорору, дийэ кэргэн иирсээнэ, ыһыллыыта, араас саахал, оһол, эгин араас түктэри быһыылар буолуулар, сир-майгы сатарыйыыта үгүс өттө арыгылааһыны кытта сибээстээх. Онон бу дьаллыгы туоратар, арыгылааһыны олох суох гынарга дьулуһааччылар үтө санаанан салайтаран туруналларын өйдүүххэ сөп.

Кэпсэтиигэ кыттыбыт В.В. Попова, К.Я. Сивцева, Л.М. Маркова, Е.И. Шудра, А.В. Кириллин, И.Н. Винокуров оһону иитиигэ, дьон олоһор-дьяһаар, үлэ-хамнаса арыгылааһын куһаҥан сабыдыалааһын туһунан итийэн-кутуйан туран тыл этиллэр, арыгыны атыылааһыны нэһилиэк үрдүнэн олох бобон кэбиһэр сокуону ылынары депутаттаран туруорустулар. Көбүлүүр бөлөһүнэн — общественниктарынан улус киинигэр арыгы атыылааһынын олох тохтотуохха дийн илии баттааһынын хомуйууга 1907 киһи хабыллыбыттан, 1867 киһи сөбүлэһэн илии баттаабыт.

Арыгы атыылааһынын олох бобон, маһаһыннары барыларын сабан кэбиһэри утаран тыл эппит Марианна Протопопова, Анна Шапошникова, Иван Колесов, Иннокентий Иванов, Галина Москвитина, Валерий Тимофеев олох бобон кэбиһи көдүүһэ суох буолуо, уоран, таһан, куһаҥан хаачыстыбалаах (контрафактнай) арыгыны атыылааһыны элбэтиэ, дийэ кэргэн дохуотугар охсуо, араас куһаҥан дьаллык (наркомания, токсикомания) тэнийиитигэр тиэрдэ, бастаан бэйэ өйүн-санаатын бэрээдэктиэххэ, иитэр-өйдөтөр үлэни күһүрдүүххэ, ол кэнииттэн бопсууга ылыһаахха, арыгы сыанатын үрдэтиэххэ дийтилэр. Дьыкисини хайа эрэ өттүнэн оруннаах курдук.

Ил Түмэн депутаттара дьон санаатын-оһоотун истэн баран, арыгы атыытын улус киинигэр олох бобон кэбиһэр туһунан бопсуруос республикага аан бастаһын көтөбүллүбүтүн, бобуу куһаҥан да, үчүгэй да өрүттээх буолуон сөбүн санаттылар. «Сотору кэминэн бу бопсуруоһу Ил Түмэнгэ көрөн сөптөөх быһаарыыны ылыһаахпыт», — дийн эрэннэрдилэр.

И. ИВАНОВ

Үтүө үгэс үөдүйдүн

Саас, оһуруот олордолуон иннинэ, мизэх Түөлбө иитиллэр эччилэрэ Мария Петровна Сыромятникова салайааччылаах 5 оһо — 2 уол, 3 кыыс тийэн кэлэн, көмөлөһө кэллибит дийтилэр. Николаев Костя (5 кыл.), Иванов Алеша (4 кыл.) кирээдэ хастылар. Андросова Кристина, Протопопова Калина, Иванова Надя хара буор тастылар.

Бэлиэ күннэр

Ньургунун, үүн, чэчирээ, Нааы сыһылары кииркэтэ, Киһи аймаха кэрэни, Кэскиллээби түстэһэ.

Ахсынны 2 күнүгэр Нам нэһилиэгэр А.Ф. Шестаков аатынан культура сыннаһан киинигэр «Ньургунун» үнкүү-хор норуодунай коллектива тэриллэбитэ 55 сылын бэлиэтир үөрүүлээх дьоро киһэ буолан ааста.

Тэрээһин Намнаабы музей үлэһиттэрэ уһулбут Саха сиригэр аан магнай норуодунай ааты сүкпүт «Ньургунун» үнкүү-хор коллективин историйтын кэпсир «Ньургунун - үйэм сүппэт үөрүүтэ» дийн видео-киинэнэн саһаланна.

Быыс сэгэйэ арыллан, Саха республикатын культуратын туйгуна Р.Н. Горохова, Саха АССР культуратын үтүөлээх үлэһитэ И.З. Кривошапкин биэчэри иллээн-саһалаан ыттылар.

Дьоро киһэһэ урукку сылларга үнкүүлээбит, культура эйгэтигэр үлэлээн ааспыт хормейстердар, хореографтар өрөгөйдөөх үбүлүйдэринэн бэйэ-бэйлэрин эбэрдэлэстилэр. Араас сылларга үнкүүлээн, ыллаан ааспыт кырдыаһастар ахтыы онордулар. Ытгааччылар араас хабааннаах ыйытыктарыгар хоруйдаатылар.

Тэрээһин икки түһүмэһинэн ытытылынна. Бастагы түһүмэххэ араас кэмнэргэ үлэлээбит, үнкүүлээбит коллектив бэрэ-рэннэрэ эбэрдэлэстилэр, урукку-хойуккуну санаттылар. Иккис түһүмэх «Эбэрдэлээх түһүлгэ» дийн кэпсиринэн саһаланна.

Мария Алексеева уонна

Чугдаарар чуорааннар

2015 сылга өрөспүүбүлүкэ Ил Дарханын көбүлээһининэн, «Наука дьобус академията» тэриллэбитэ. Ол түмүгэр бары хайысханан дьобурдаах оһолору, эдэр талааннары өйүүр тэрээһиннэр ахсааннара элбээтэ. Дьобус академия «Ленский край» физико-математическай форум баазатыгар үлэлиир.

Сэттинни 30 күнүгэр академия үөрэх министровотын, улус дьаһалтатын, үөрэх управлениетын көмөлөрүнэн И. Е. Винокуров аатынан педколледж баазатыгар «Образ и Линия» дийн республикатаагы иккис уруһуй конкурсун тэрийэн ыттыта. Манна 4-тэн 10-гар дийри саастаах оһо уһуһааннарын иитиллээччилэрэ, оһуола алын сүһүөх кылааһын үөрэнээччи-

лэрэ кытыннылар. Барыта 69 уруһуйдуур талааннаах оһо дьобурдарын көрдөрдүлэр. Киинигэр Дьобуускайтан, Намтан, Хаһа-ластан, Горнайтан, Мэнэ Хаһа-ластан, Уус Алдантан, Тааттат-

ОБОЛОРОГО - МАХТАЛ

Оһуруотум — элбэх сүбүөкүлэ, моркуоп, халпыыста оһу үчүгэйдик үүмүттэрэ. Оһолору саһа үөрэх дьылынан эбэрдэ-либин, үчүгэйдик үөрэниин, ити курдук араас уопастыбаннай үлэһэ кыттан, патриотическай тыынна иитиллэн, куруук кырдыаһастары ытыктаан, дьонно-

сэргэбэ аламаһаидык сыһыаннаһан дьон махталын ылын, доруобай буолун. Түөлбө коллективин үлэһиттэрин, иитиллээччилэрин - барыларын кэлэн иһэр Саһа дьылынан эбэрдэлибин!

Дарья СИДОРОВА, пенсионерка, село уонна улус бочуоттаах гражданиннара

НЬУРГУНУН - МИН ОЛОХПОР

Алексей Кривошопницын кэпсир иллээн-саһалаан ыттылар.

«Ньургунун» коллектив тэриллээбит бастагы хореограф, ССРС культуратын туйгуна, Саха АССР культуратын үтүөлээх үлэһитэ И.З. Кривошапкин биэчэри иллээн-саһалаан ыттылар.

Дьоро киһэһэ урукку сылларга үнкүүлээбит, культура эйгэтигэр үлэлээн ааспыт хормейстердар, хореографтар өрөгөйдөөх үбүлүйдэринэн бэйэ-бэйлэрин эбэрдэлэстилэр. Араас сылларга үнкүүлээн, ыллаан ааспыт кырдыаһастар ахтыы онордулар. Ытгааччылар араас хабааннаах ыйытыктарыгар хоруйдаатылар.

Тэрээһин икки түһүмэһинэн ытытылынна. Бастагы түһүмэххэ араас кэмнэргэ үлэлээбит, үнкүүлээбит коллектив бэрэ-рэннэрэ эбэрдэлэстилэр, урукку-хойуккуну санаттылар. Иккис түһүмэх «Эбэрдэлээх түһүлгэ» дийн кэпсиринэн саһаланна.

Мария Алексеева уонна

ансаамбылга кубок туттарда. 60-70-80-90-2000-2010 сс. «Ньургунун» үнкүүһүттэрэ эбэрдэ нүмэрдэри көрдөрдүлэр. Ырааха дийри ырыа сатараата, тэбэнэттээх үнкүү үлүктэннэ.

Түмүккэ «Нам улууһа» МТ баһылыгынын экономикага солбуһааччы М.В. Обутова, культура уонна духуобуна сайдыытын управлениетын салайааччыта Е.А. Заровниева, «Ленскэй нэһилиэк» МТ баһылыгынын солбуһааччы А.В. Бочкарев, Нам улууһун культуратын үлэһиттэрин идэлээх сойуһун председателэ Р.Н. Горохова, А.Ф. Шестаков аатынан сыннаһан киин дириэктэрэ А.А. Парникова эбэрдэ тыллары эттилэр, наһарадалары туттардылар.

Үнкүү, ырыа хас биирдии киһи дууһатыгар ымыы кынатын саһта. Ньургунун сибэки кэриэтэ кэрэни кэрэһэлээтэ.

Аксинья ТАТАРИНОВА

УУС-УРАН УРУҤУЙ КҮҮҤЭ

тан, Чурапчыттан, ыраах Ньурбаттан, Кэбээйиттэн кэлбиттэр. Дьүүлүлүүр сүбэ саастаабыгар худуоһунньуктар, колледж преподавателлэрэ киирэн, кырачаан дьон дьонун үлэлэрин сыаналаатылар. Балаһыаннаа быһыытынэн, сүбэ ыраас лиискэ линия тардыыта. Оһо ол линиятан ойуу таһааран, фантазиялаан, сайыннаран айылда кэрэ, дьикти көстүүлэрин, араас оһуордары у.д.а. бэйэлэрин сэмэй, истин, ыт ыраас көрүүлэринэн, уусуран хартыыналары айан таһаардылар. 4-5 саастаахтарга: I миэстэ-Петрова Айыына. МБДОУ «Березка», Ытык-Күөл, Таатта. II миэстэ- Павлов Глеб. МБДОУ «ЦРР-детский сад №1 «Сардаана», Покровскай. III миэстэ-Тюкянова Аэлита. МБОУ «Намская начальная школа-детский сад», Нам. 6-7 саастаахтарга: I миэстэ-Колесова Виолетта. МБДОУ «Детский сад №20 «Чэчир», Балыктаах, Мэнэ Хаһа-ластан. II миэстэ- Парфенова Сулу-стаана. МБДОУ «ЦРР-детский сад №10 «Кырачаан ымыылар»,

Бэрдыгэстээх, Горнай. III миэстэ-Сивцева Рада. МБДОУ «Детский сад №3 «Кэпчээри», Нам. 7-8 саастаахтарга: I миэстэ-Гермогенова Дайаана. МБОУ «Партизанская СОШ», Партизан. II миэстэ-Протопопов Эрик. МБОУ «Намская СОШ №2», Нам. III миэстэ-Дивдевилова Уйгууна Максимова. МБОУ «Намская СОШ №2», Нам. 9-10 саастаахтарга: I миэстэ-Зырянов Сарыал. МБОУ «Едейская СОШ». II миэстэ- Попов Иван. МБДОУ ДОД «Детская школа искусств села Хатассы». III миэстэ-Николаева София. ДХШ ГБПОУ РС (Я) ЯХУ им. П.П.Романова, Дьобуускай. Бу оһолоро академия грамоталара, сэмэй бэлэһтэрэ туттарылына. Оһолор уруһуйдуур кэмнэригэр салайааччыларга, төрөппүттэргэ анаан кумааһыттан араас маастар-кылаастар буоллулар.

Дьобуус академия начальныгын солбуһааччы О.Н. Степанова уус- уран конкурс сыалын сипитин, тэрээһин үрдүк таһымнаа ааспытын бэлиэтээтэ.

Л. НОГОВИЦЫНА

Миигин тэнгээбин курдук көр

ТИРИИ МЭЭЧИК ДЬОРУОЙДАРА

Быйыл күһүн, балаҕан ыйыгар, Дьокуускайга доруобуй-аларынан хааччахтаах дьон волейболга республика чемпионатыгар көрсүбүттэрэ. Бу көрүгү 2005 сылтан биһиги республикабытыгар оонньонон. Онуоха кэккэ ситиһиилэр, дьонун кыайылар хотуулар да бааллар. Хас биридди улууска волейбол бу көрүгү сайдар, сыллата интэриэс үрдүүр. Күһүгү республика чемпионатын түмүгүнэн, бүтүн дойду чемпионатыгар кыттар соруктаах, бастың оонньоочулартан СР сүүмэрдэммит хамаандата тэриллибит.

Кинилэр истэригэр биир дойдулаахпыт, Хатың Арыы олохтооҕо Владислав Соловьев баар. Доруобуйаларынан хааччахтаах дьон, айка- дьойоко диэбэккэ, доруобай дьоннооҕор эрчимнээхтик хомулла охсон, күрэхтэниигэ бэлэмнэнэн саҕалаабытара. Ол курдук сэттинньи саҕаланьыта Дьокуускайга уонча күн эрчиллэн, бэйэ-бэйэлэрин билсэн, хамаанда быһыытынан түмсэн бөҕөргөөбүттэрэ. Итиэннэ Тульскай уобалас Алексини куоратыгар Россия чемпионатыгар көшүттэрэ. Бэлиэтээн эттэххэ, бу куоракка паралимпиецтэри бэлэмниир, эрчийэр, доруобуйаларын бөҕөргөтөр дойду биир саамай бастың баазата баар. Сэттинньи бүтүүтэ тыңааһыннаах, интэриэһинэй күрэхтэһиилэр саҕаламмытара. Бүтүн дойду күүстээхтэрин кытта эрийсииллээх оонньоу түмүгүнэн, республикабыт хамаандата үһүс бочуоттаах миэстэни ылан кэллэ.

Тири мээчиккэ куттарын туттарбыт, тулуурдаах, дьулуурдаах доруобуйаларынан хааччахтаах биир дойдулаахтарбыт ситиһиилэрэ биһирэнэр уонна доруобай дьону толкуйдатар дириң ис хоһоонноох кыайыы. Оттон түбүктээх үлэлээх, элбэх оҕолоох улахан дьэиэ кэргэн аҕа баһылыга Владислав Соловьев олоххо дьулуура, спорка интэриэһэ тустаахтарга бастың холобур!

ТААТТАТТАН - БАТЫЙАЛААХ

Ахсынны 3-4 кв. Таатта Ытык Күөлүгэр көңүл тустууга ССРС, Саха АССР спордун маастара, Манчаары оонньоуларын бастакы абсолютнай чемпиона Владимир

Андросов кэриэһигэр республикатааҕы хапсаҕай турнира буолан ааспыт.

Быйыл 24-с төгүлүн ытыллыбыт күрэхтэниигэ 170-тан тахса спортсмен кыттыбыт. 70 киилэҕэ диэри мунутуур кыайылаах аатын иһин 20, 70 - тан үөһэ 10 бөҕөс күөн көрсүбүт. Бу икки ыйааһынна бириистэрэ да ботучу буолбут. 70 - тан үөһэ аатырбыт уус Петр Рахлеев охсубут батыйата, 70 киилэҕэ диэри «Биир ньыгыл Россия» партия эдэр гвардиятыттан — квадроцикл.

Икки күн устата халбас харата тыңааһыннаах хапсыһылар ытыллыбыттар. Саамай күүтүүлээх уонна чаҕылхай түгэниэн кыайылааҕы быһаарар хабыр хапсыһы буолбут. Манна Чурапчы чулуута Владимир Афанасьев барыларын хотон, кыайыы өрөгөйүн билбит, киниэхэ сүрүн бириис квадроцикл туттарыллыбыт.

Биһиги улууспут икки бөҕөһө: Софронеев Игорь 80 уонна Семенов Вадим 90 киилэҕэ диэри кылбар ситиһиилэнэн, педестал маннайгы үктэлигэр таҕыстылар. 90-тан үөһэ Винокуров Василий иккис миэстэни ылла. Кузьма Сивцев 70-тан үөһэ киилэҕэ мунутуур кыайылаах аатын ылан, батыйанан наҕараадаланна.

Л. НОГОВИЦЫНА

БОКСЕРДАР — ҮРДҮК ТАҢЫМҢА

ЛӨГӨЙ МАДЬЫНЫЛАРА

Сэттинньи 23 – 27 күннэригэр Дьокуускай куорат «Триумф» КС-р 2003-2004 с. т. оҕолорго 16-с төгүлүн ытыллылар «Дети Саха – Азии» аан дойдутааҕы оҕо фондатын Кубога бокса күрэхтэһиэ буолан ааста.

Күрэхтэһиигэ өрөспүүбүлүкэ улуустарыттан 180 спортсмен оҕо кытынна.

Нам улууһугтан 7 боксер оҕолорбут куһаҕана суохтук күрэхтэстилэр: 34 кг – Осипов Дима (Нам) – 1м. (тр. Н.Ф. Соловьев), 46 кг – Гуляев Айтал (Нам) – 2м. (тр. Д.В. Черноградская), 48 кг – Попов Айдын (Нам) – 2м. (тр. Д.В. Черноградская). Боксага кэлинни кэмгэ хамсааһын таҕыста диэн бэлиэтибит. Бу барыта тустаах федерация (предс. Н.Н. Степанов), толорооччу директор В.В. Кутуков, тренердэр В. Кутуков, Д. Черноградская, С. Кириллин, Д. Халдеев, Г. Терентьев, Н. Соловьев – бука бары түмсэн, биир санаара кэлэн, кыһамныылаах үлэлэриттэн манньк ситиһиилэр кэллэр. 6-с спортивнай оонньоулартан саҕалаан, боксага оҕолорбут да, улахан дьоммут да ситиһиилэрэ үрдүк таһымна таҕыста.

Бокса федерациятыгар, тренердэргэ, спортсменнарга бу таһымнарын ыһыктыбакка, үрдүктэн үрдүк ситиһиилэргэ дабайан истиннэр диэн баҕа санаабытын тиэрдэбит.

Сэттинньи 25-27 күннэригэр Уус Алдан Кэптэниитигэр «Лөгөй Мадьынылара» диэн оҕолорго мас тардыһытыгар республикатааҕы күрэхтэһиэ буолан ааста.

Күрэхтэһиигэ республика улуустарыттан 20 хамаанда, 140 оҕо кытынна. Биһиги улуустан 11 оҕо күрэхтэстэ. 60-тан үөһэ ыйааһыннаах уолаттарга Түбэттэн Лукин Егор (2002 с. т.) - 2 миэстэ, кыргыттарга Бурнашева Алина (2000 с. т.) – «Түөлбэ» итиллээччигэ 60 киилэҕэ 3 миэстэ буолары ситиһэн, грамота, мэтээл, бириис тутан, үөрэн-көтөн дойдуларыгар эргилиннилэр. Күрэхтэһээччилэри тренердэр С.Г. Бурнашев, «Түөлбэ» сахалыы көрүгүнэргэ уһуйааччыта, П.Р. Уваровскай, 2 Хомустаах орто оскуолатын физкультура учуутала ильдэ сырыттылар.

РЕСПУБЛИКА КҮҮСТЭЭХТЭРЭ

Сэттинньи 25 – 27 күннэригэр Мэнэ Хаҥалас Тарат бөһүөлөгэр Сэбиэскэй Сойуус тустууга спордун маастара Р.И. Цыпандин кэриэһигэр хапсаҕайга «А» категорияга күрэхтэһиэ буолан ааста. Республика күүстээх хапсаҕайдыттар бары кэриэстэ мустан күөн көрүстүлэр. Күрэхтэһиигэ Нам улууһугтан хапсаҕай федерациятын бэрэсэдэтээт А.А. Кузьмин салайааччылаах 10 бастың тустууктарыт кытыннылар. Онтон түөрдэ кыайыы үрдүкү кэрдиһигэр тахсан, Р.И. Цыпандин күрэхтин кыргыттылар. 80 кг – Софронеев Игорь – 1 м., 90 кг – Корякин Антон – 2 м. буоллулар. Бэтэрээннэргэ: 80 кг – Винокуров Егор – 2 м., 90 кг – Румин Александр – 1м. ылары ситистилэр.

ИННИКИ ЭРЭЛЛЭР

Сэттинньи 24 – 26 күннэригэр Хабаровскай куоракка оҕолорго Улук Илиннээҕи федеральной окурук «Инники эрэллэр» диэн күрэхтэһиитэ буолан ааста.

Күрэхтэһиигэ 7 регионтан 347 спортсмен оҕо кыттыыны ылла (Хабаровскай, Приморскай, Сахалинскай, Амурскай, ЕАО, Саха республиката).

Намтан РСДЮСШ 6 сүүрүк оҕолоро куһаҕана суохтук кыттан кэлилэр. Ол курдук, 2003-2004 с. т. уолаттарга Бочкарев Радомир (НУТ) 600 м – 1.37.95. бириэмэни көрдөрөн, иккис миэстэ буолла (тренерэ К.М. Шелковникова). 2005-2006 с. т. кыргыттарга Иванова Ангелина (Хамаҕатта ОО) 200 м – 32.04 бириэмэни көрдөрөн, 43 кыттааччыттан иккис миэстэ буолан үөрдэ-көттө (тренерэ Н.М. Гоголева).

Бу баран кыттыбыт оҕолорбутун Саҕа дьыл чугаһаан иһэринэн, миэстэлэспит оҕолорбутун үрдүк ситиһиилэринэн эбэрдэбитин тиэрдээххэ. Кэлэр сылга өссө да үрдүктэн үрдүк ситиһиилэри, кытаанах доруобуйаны баҕарыаххайың.

Саргылаах Саҕа Дьыл саҕаттан саҕа күүтүллүбэтэх түгэниэри аҕалың.

ҮРДҮК КИРБИИ

Сэттинньи 27 күнүгэр П.П. Юшанов аатынан оҕо спортивнай оскуолатыгар Нам улууһун комплекснай спартакиадатын эрчичинэн хапсаҕайга СР физическэй культуура уонна спорка туйгуна Е.Г. Гоголев кэриэһигэр күрэхтэһиэ буолан ааста.

Күрэхтэһиигэ улуус 13 нэһиликтэриттэн уонна икки үөрэх тэрилтэлэрэ, Намнааҕы техникум, педколледж устудьуоннара, барыта 287 спортсмен кыттыыны ылла. Эрчимнээх эрийсилэр, кылбар бырахсылар дьэ манна буоллулар. Сорох маастардар үс иһигэр кирибэтэх, киһи күүппэтэх киририлэрэ буоллулар. Сарсыарда халлаан саҕа суһуктуйуоттунан, киһэ хойукка диэри сылайар-элэйэр диэни аахсыбакка туран ыттыбыт. Тустуу төрүт күрэхтэһиэ бүтүтүн кэнииттэн, оҕолорго 62 уонна 62 үөһэ,

улахаттарга 70 уонна 70 үөһэ ыйааһыннарга мунутуур күрэх ытылыһа. Күрэхтэһиэ түмүгүнэн уопсай хамаанданан бастакы бөлөххө: Хамаҕатта – 1 м, Хатың Арыы – 2 м, 1-Хомустаах – 3 м. Иккис бөлөххө: Намнааҕы техникум — 1 м., 2 Хомустаах – 2 м, Түбэ – 3 м. Оҕолорго 62 киилэҕэ 7 бөҕөс кыттыбытыттан, чемпион үрдүк аатын Парников Петя (Нам) ылла.

62 кг үөһэ 6 бөҕөс кыттыбытыттан, чемпион үрдүк аатын Сивцев Ганя (Нам) ылла. Улахан дьонго 70 киилэ ыйааһынна 8 бөҕөс кыттыбытыттан, чемпион үрдүк аатын Айаал Охлопков (1-Хомустаах) ылла. 70 кг үөһэ 9 бөҕөс кыттыбытыттан, чемпион үрдүк аатын Сергей Семенов (Хатың Арыы) ылла.

Бары үс иһигэр кирибит спортсменнарга грамоталар, мэтээллэр, биһирэбил, абсолютнайга бастаа-

быттарга анал бириистэр туттарылыннылар.

Тэрийээччилэр ааттарыттан бу күрэхтэһиигэ күүс-көмө буолбут дьоммутугар, спонсордарытыгар, Арбынтан, Көбөкөнтөн, Фрунзеттан, Хатырыктан, Модуттан Е.Г. Гоголев довтолоругар, биригэ үөрэммит табаарыстарыгар, кини олоҕун аргыһа Екатерина Николаевна биригэ үөрэммит табаарыстарыгар, Намнааҕы культуура отделын коллективыгар, Модут нэһилиэгин бабылыгар П.Г. Сокольниковка, Партизан нэһилиэгин баһылыгар А.Н. Зыряновка, Нам улууһун тыатын хаһаайыстыбатын салайааччытын солбуйааччытыгар В.И. Макаровка улахан махталбытын тиэрдэбит.

Бу манньк спорду өйдүүр, өйүүр дьон баар буоланнар, спорт сайдар, үрдүктэн-үрдүк кириилэргэ тахсар.

И. УВАРОВСКОЙ-КУРУЛГАН

КУОБАХ ЫРАЛАННАҔЫНА

Сизникэйгэ үлөбит кэннит-тэн, кизһэ, бэлисипиэдинэн биир дойдулаахпынынын күһүн куобахтаан кириэр идэлэнэ сылды-бышыт. Сыры аайы биирдиди бэйэбит үстүү-түөртүү куобахтаах кириэрбит. Соророр, хойутаахтагытына, сиргэ хонон да баран кэлэрбит. Онно биирдэ манньк буолан турардаах.

Эбэ күөлүн арбаа үрдүк кытылын үрдүнэн эдэр хойуу тииттэр тэнийэн үүнэн үтэн кирибит тыатыгар, сэдэнэ бэс быыраайылаах мастардаах, онон-манан былыргы бөдөн баарабай тииттэр сууллубут сун умнастарын нэһиилэ атыллалаталаан күһүнгү ыраас күн табаарыспынаан Юра Пестряковтуун иккиэйэтин аадыо сылдыан, бэйэ-бэйэбитин көрсө кэккэлэһэ тараан, куобахтаан тыалары кэрийэбит.

Көр, онно аарыма тиит охту-бут умнаһын атыллары атах-пын көтөһөн нөһүө өттүгэр ууран истэхпинэ, көрбүтүм — муус манан куобах бу бычаччы көрөн сытарын чуут үрдүтөн үктэнэ сыһаммын, сэрэнэн оргууй арай нэһиилэ атахпын төттөрү ылым. Арааһа, өлбүт куобах быһылаах дии санаан төһкөйөн, сафатыттан тутан ылыахтыы илибин ууммутунан нөрүүйэ эрдэхпинэ, куобахым эмискэ биирдэ, куруппааскы көтөн эрэрини, кыырайа ыстанан тиийэн сири булаат, сүүрбөхтөн иһэн, баран, олорто. Оччо күүтөн олорон биэрбитин ытан ылым.

Атахпын төттөрү ылбакка үрдүтөн үктэбитим буоллар, көрүдүөс тахсыахтааҕа таах хааллабы. Баатыгарын туох эмэ утарылаһар атын албас тумнааҕа дуу? Арай, сафатыттан туттардабына, түүрүллэ түһэн баран икки кэли атахтарынан тэбиэктээҕин билэбин. Хап-хара күлтэспит харахтарын төрүт симпэккэ да сытара. Дьэ, он-

нук күүскэ, ыардык, харафын симпэккэ утуйаахтыыра дуу, таах сытара эбитэ дуу, биллибэт. Төрүт киниттэн куттаммат, арааһа, туох эрэ буолбут куобах быһылаах диин дьиксинэ санаабытым. Уһуктаҕас эбитэ буоллар, мин хаама тыасын-ууспун истэ сытыахтаах уонна үрдүтөн үктэттэрэ сыһыар диэри куотуохтаах этэ буоллаҕа. Хайдах үктүү сыһыахпар диэри сытан биэриэйэ? Оннукка хаһан да түбөспэтэх киһи буоламмын, улаханньк дьиибэргээбиппин тэйиччи кэккэлэһэ иһэр Юраны ыгыран ылым, туох буолбутун сиһилии көрдөрөн биэрдим.

Кини мин саам тыаһын истэн бэттэх диэки изьиллэн чугаһаан кэлбитигэр, дьиктиргээбит соңуммун сүөрөн, суон умнас нөһүө ханна сыппытын, мин киниэхэ ыраахтан олох чуо хааман кэлбит тыасын төрүт игибиэтэх. Өлөр быатыгар кинини ким эрэ соруйан баайан биэрбитин курдук буолан тахсар. Дьэ, дьиибэ да буолар эбит. Ити 1962 сыл күһүнэ этэ. Киһим: «Куобах мечтайдаагытына, итинник буолааччы», — диин күлөн-үөрөн кэбиспитэ. Кырдык даҕаны оннугар эрэ тахсар», — диин син сөбүлэһэ охсобун.

Өтөх таһынаагы тыа сафатыгар үүнэр чыыбаайы күөх отун тото-хана сиэн астынан тахсан, охтубут былыргы суон тиит умнаһын кэннигэр кумуна туттан халаачыктана дуоһу-йа сыппыт быһылаах. Арыы дьэнкир халлаан анныгар чапчараас ыраас, лыгкынас баллайар баҕа санаа баһаамыгар ылларан аралдьыйан мийгин баардыр оностумматтаах быһылаах. Баллайар баҕа санаа, кырдык куобахха да ардыгар кириэн ааһар быһылаах. Кыайы-хотуу, то-туу, дьоллоһуу барыта баҕа санааттан сафаланарын умнуман.

Байыска офонньор өрүс унуор Фрунзе дэриэбинэтигэн отучча километр кэринэ тэйиччи сытар күөллээҕэ. Күөлүн устата 1 км курдуга, туората 300-кэ миэтэрэ. Ортотугар кыра арыылааҕа. Арыыга үүммүт сипшир талаһын куобахтар сиэн бүтэрэн кэбиһэллэрэ.

Сипшир талаҕа чугаһынан манна эрэ үүнэрэ. Хачын-да диин ааттанар былыргы төрүттэриттэн хаалбыт Байыска офонньорго халдыаайыга турар үүтээннээҕэ. Кини үүтээнгэ кыһыны быһа сытан чугас эргин бултанара. Кырдыга күөлүн харабыллаан кыстыыр үгэстээҕэ. Офонньор чугас эргиннээҕи, үүтээнин таһынаагы тыа тиингэрин билэр, чугас да дьонугар тыыттарбат эбит. Саас булчуттар үүтээнгэ киһи баарын билэһэн, кыйдаран аһара түһэллэрэ.

1990 сыллаахха суотчут Уйбаан үлэтигэн үстүү күнү көнүл ылан, күһүн хаар чарааһыгар иккитэ тахсан туоһаппан тиинни сылдыбыт. Баатаҕайга, өрүс унуор эрдэ атынан бырактаран баран, тиинни-тиинни маннайгы күнүгэр Орто Эбэ ферматыгар тиийэн хонон аһара.

Иккис күнүгэр эмиэ тиинни-тиинни Байыскага тиийэн хоноро. Офонньорго кэһиитэ диин биер кыһылаах буолара үһү. Байыскага хонон баран Баатаҕайга эмиэ эргийи онорон тиингээн тиийэн хонор. Сарсыарда аймара уол үлэтигэр баттаһаргына эрдэ туран Намга атынан таһааран биэрэр эбит. Уонча хонон баран, эмиэ ити сылдыбыт сири устун хатылаан тиингээбит. Уопсайа 200-тэн тахса тиини өлөрбүт.

Онтон Байыска таах сытыахтааҕар, кыһынын туомугар эрэ бултаабыта буолара. Урут бу күөлүгэн андаатарга

туулаан мээһэ ылар буолара. Ол үрдүнэн күөлүн андаатара аҕыйахтааҕар, өссө сытайан туран элбээн иһэрэ. Ол гынан баран, андаатарда сылтан сыл аайы хайдах эрэ сиппэтэх, түүлэрэ-өһнөрө мөлтөһүүр уонна улааппат, дьобуһаабыт курдук буолан иһэллэриттэн офон-

күөллэргэ оннук хойукка диэри томмоко сытар сиикэй ойбон-нордоох буолаллар. Ол ойбоннорго таһаары таһааран, сизнэрин сиэн баранар, ордугун тэлгэх оностоллор. Муус уйа тутуута сафаланнаҕа ол. Кыһын устата ону хаар-сиер сабан кэбистээҕинэ даҕаны, булчут ыттар саас ки-

МАННЫК ЭМИЭ БУЛУУПЛАРА

нилэри сытынан даҕаны, тыастарынан даҕаны истэн булаллар.

Муус устар ый бүтүүтэ, бэйэтин кытта баарыска кырдыаҕас үөлээннээҕин, үгүс элбэх андаатар тыыныгар турбут Ылдьысканы ыгыран аҕалар. Саас андаатар түүтэ-өһө туспуутун сафана биирдэ сүрүн сылдыар суолларыгар чардаат алларан бэлэмнээн баран, муус уйаларын алдыталаан, маһынан бүөлэтэлээн кэбистэхтэринэ, андаатардар чардаакка кэлэн харбыы, умса сатыы сылдыар, сэни-элэрэ бараммыт күндү түүлээхтэрин анаан борубулуоханан оноруллубут сүүрдүгү хомуостарынан баһан таһааран, ыраас күрдүүллүбүт мууска сүкүү-сүкүү маһынан охсон өлөртүү эбиттэр.

Ус хас сыл оннук бул-таспыттар. Көр оннук биер сыл мунугуан икки сыарҕа андаатары ыла сылдыбыттар. Дьонун кээмэйдиер иһиттэрэ даҕаны улахана, ат сыарҕата буолан. Саха сиригэр кимнээх да манньк андаатарга булҕаһа илик буолуохтаахтар. Чахчы дьэ, мыһыла офонньоттор буолбатах дуо?

Инокентий ЕЛИСЕЕВ-УСХААН

Тыатаагыны бултуурга үөрүйэх, хоһуун дьоннор эрдэттэн тэринэн эрэ баран соруналлар. Ол аата куска, куобахха барар курдук турдулар да, тыаҕа тахсыбаттар. Өссө былыргы эсэһиттэр төрүт үгэһи тутуһан, анал сиэри-туому толороллоро үһү. Холобура, Өлүөнэ илин эгээринээҕи булчуттар эһэни бултуу тахсалларыгар кимиэхэ да эппэккэ, сэмээр бэлэмнээллэрэ үһү. Ону дьоннор: «Тыатаагыны бултуу бараары оностор буоллаҕа», — диин бүтэйдии сэрэйэллэр.

Оттон Бүлүү сүннүүн эсэһиттэрэ тыаҕа тахсалларыгар: «Эһэкээн, мин эйигин кытта күөн көрсө, күрөс былдыһа бардым», — улаханньк хаһытыыллара. Эһэни бултуу баралларыгар сэттэ сизлээх, сэттэ таҕас сыһа тэрэпи-искэлээх, кугас сылгы сизлинэн хатыллыбыт кылгас соҕус саламаны оностоллор. Уокка кутар арыы бэлэмнииллэр. Саламаны тыаҕа илдьэ бараллар. Бултуур тыаларыгар айаннаан иһэн, бастакы тохтобулларыгар саламаны хатын маска курдуу эрийэн кэбиһэллэр. Көннөрү саламаттан уратыта диин, мутукка ыйаабаттар эбэтэр тирибэттэр.

Бу сэттэ сизл, сэттэ тэрэпи-скэ бары тус-туһунан, сэттэ суол төрдүгэр ыйанар аналлаахтар: уот иччитэ, курун иччитэ, кыыс эһэкээн, Баай Барылаах, улуу дьорбоот ууһа, Дүндүйэ Баай Тойон. Саламаны эһэ «сэргэлэ-нэрин» үтүктэн эрийэллэр, ол эһэ маһы хайыта тыгытын сөбүлүүр диин өйдөбүлтөн тахсар. Эһэ маһы хайыта тыгытыгар түүтэ ыйанан хаалар. Былыргылар манньк маһы «Эһэ танарата» дииллэрэ, оттон билгини дьон «Эһэ оонньообут маһа» диин арыычча атынньк ааттыыллар.

Саламаны эрийэр мастарын таһыгар уот оттон баран, ас биэрэллэр, оттон дьэ алгыыллар.

ЭҺЭ — УЛАХАН БУЛТ

Алгыһы булчут эһэкээн тойугун билэр буоллаҕына, сото кэбиһэн олорон, уот диэки хайыһан туран алҕаныллыахтаах. Алгыс тылын билбэт киһи туойара сатамат. Ити эһэкээн аймаҕа — өһүргэс, ордуос диин өйдөбүлтөн сибээстээх. Кини: «Алгыһы итэҕэс эттэ эбэтэр билбэт» диирээҕинэ, киһини ыарытыннарар, бултан мэлитэн кэбиһэр эбэтэр «быһа кымньылыан» сөп. «Быһа кымньылаһыт» киһи өлөр өйдөбүлтөн төрүттээх ис санаа үгүстэри үүйэ тутан эрдэҕэ.

Былыргы эсэһиттэр итинник сиэри-туому толорон эрэ бараннар, булка туруналлар. Табыллыбыт сылларыгар хасты даҕаны эһэни өлөрөллөр. Эһэ үгүс түбэлтэҕэ биер, ардыгар икки оҕолонор. Биирдэ эмэ, ону даҕаны бэрт дэнгэ, үскэ тириэрдэрэ үһү. Бу олох хойуккаанга диэри биер арҕахтан үс-түөрт эһэни бултуур түбэлтэлэрэ баар эбит. Оттон биер түгэнгэ биэс эһэни бултуйбуттар.

Ол манньк этэ. 1991 сыллаахха Үөһэ Бүлүү улуунун «Сельхозтехникатын» механизатордара ыраах Туобуйа нэһилгэҕэр үлэлии баран испиттэр. Кинилэр Быракаан үрүгүн анараа өттүнээҕи суол чугаһыттан, арҕахтан, биер эһэни өлөрбүттэр. Ону хостоон баран сынньана олоруттар. Арай сир анныгар туох эрэ ньириллир үһү. Онтон сэрэхчииһин, арҕахха өссө эһэ баарын билэн, булҕаһан, түөрт эһэни өлөрбүттэр. Ити, арааһа, быйылгы уонна былырыннькы

оҕолорун кытта бииргэ кыстан сыппыт эһэ буолуон сөп. Бу туһунан А.Н. Васильев кэпсээн турар.

Былыргы кырдыаҕастар: «Сүүс эһэни өлөрүү — сэттэ-эх-сэлээннээх» дииллэрэ үһү. Ол кырдык быһылаах. Саха биллиилээх суруйааччыта Реас Кулаковскай 1990 сыллаахха бэчээтэммит «Аҕам олоҕо» диин кинигэтигэр биер манньк дьикти түгэн кэпсээнэр. Былыр Таатта улуугу Хархаһына диин улуу булчут олорон ааспыт. Кини 100 эһэни өлөрбүт, үксүн быһаһынан кыайбыт.

Хаахынньа сүүс ахсаанын толорбут эһэтин өлөрдөһүн нөһүө сылыгар кинини убаһа кутуругун курдук кутуруктаах, ала дүүһүннээх эһэ баттаабыта үһү.

1994 сыллаахха уопускам кэмигэр Бүлүү өрүс сүннүүгэр олорон түөрт улууһу кэрийэн, элбэх кырдыаһы көрсөн кэпсэппитим. Ордук астымыт киһини Ньурба сэлиэнньэтин олохтооҕо, кыраайы үөрэтээччи Николай Григорьевич Петров-Буруулгун буолар. Кини миахэ үс сорсуннаах булчут туһунан сурттарбыта.

Тимофей Николаев-Түмэ XIX-с үйэ бүтүүтүгэр Ньурба Хорулатын тыатыгар төрөөбүт. Үйэтин тухары хара тыаттан тахсыбакка бултаабыт, чахчы даҕаны сорсуннаах сонордүт киһинэн биллэрэ. Бу улуу булчут 80 сааһын аһан баран өлбүт. Онон биэс уонтан тахса сыл бултаабыт. Уһун кэм устата 1000-ҕа чугаһыртатаагы өлөрбүтүн туһунан, билэр дьон кэпсээлэрэ. Түмэ-тайагы үтүмэн элбэҕи бултаабытын таһынан, аатырбыт эсэһит. Дьон кэпсээнинэн, сүүһүс эһэтин көрсөн баран, эһэттэн таһылыбыт.

Биирдэ кини тыа устун атынан баран иһэн, эмискэ аарыма эһэни көрсө биэрбит. Көрсүһүү соһуччута бэрт буолан, Түмэ кыайан ыппатах, ол оннугар атын эргитэ баттаабыт да, куотар аакка барбыт. Куотан иһэн бэйэтэ өкөгөр тииккэ оҕустаран, атыттан сууллан түспүт. Эһэ ытарга бокуой биэрбэккэ сырсан кэлэн, офонньор үрдүгэ саба түспүт. Кини ытара даҕаны оһуобайдар эбит. Саха борууда ытын бөрөнү кытта сисийиннэрэн ылыллыбыт буоланнар, күүстээх-уохтаах, бөдөн-садан, ураты булчут ыт-

тар эбиттэр. Бу түбэлтэ маннайгы улахан тымнылар түһэн эрдэхтэринэ буолбут. Онон офонньор истээх бэргэһэлээх, баата ыстааннаах, халын сонноох эбит. Эһэ офонньору быһаһын ылларар бокуой биэрбэккэ, сабыта сынньан баран, түһнэритэ охсор. Түмэ нэһиилэ аттан туран эһэтин кытта салгыы тустан барар. Бу кэмгэ ыттар кэлэннэр эһэ та-кымыгар иилистэ түһэллэр, ону эһэ быһыта сынньталаан, эмиэ үүртэлээн кэбиһэр. Биер түгэнгэ офонньор куруттан быһаһын хаба тардан ылар.

Эһэ киһи куйахатын хастыы тардан сирэйигэр саба быраҕар. Бу кэмгэ Түмэ эһэни хас да төгүллээн быһаһынан саайар. Эһэ киһи куйахата күүрэринэн ынырыктык хаһытыыр. Ыттар эмиэ адырҕа борбуйугар иилистэллэр. Тыатаагы эргиллэ биэрэр да, ыттары кытта охсуһа-охсуһа, часкыйа-часкыйа, ойуур улаҕатын диэки түһэ турар. Түмэ өйдөнөн кэлэн, куйахатын тириитин илиитинэн ньиккэрийэн өрө анһар. Үүтээнин нэһиилэ булан, эһэ үөһүнэн уонна сыатын оҕунуохтанан эмтэнэр.

Онтон арыый үтүөрөн баран дьэтигэр барар. Кыһын диэкинэн дорубуйатын тупсарынан, күүс-күдэх ылынан, эһэтин сонордоһо анаан-миһэн тэринэн тахсар. Маннай охсуспут сириттэн сафалаан, суолун ирдээн, хас да биэрстэлээх сиргэ тиийэн өлө сытарын булар. Эһэтэ ылбыт бааһыттан хаана баран ыркый быһыгар өлбүт.

Оттон Түмэ-сүүс эһэни, тыһынчаҕа чугаһыртатаагы өлөрбүт саха улуу булчуттарыттан биирдэстэрэ. Ону таһынан күһүн-саас төһө куһу-куобаһы, мас көтөрүн суоһарытын ким ааһан ситийэ?

Инокентий НЕУСТРОЕВ

(Бүтүүтэ бэчээттэни)

Доруобуйа баар — күндү баай

Нам улууһун киинигэр саҥа поликлиника дьээтэ тутулдуоҕуттан дьон-сэргэ көрдөрөр, эмтэнэр усулуобуйата биллэ түспүбүтэ мэлдьэһиллибэт. Ол эрэри, биһиги үксүбүт уһун уочарат, анаалыс экирэттиитэ, быраастары манаһыны, абыһах толуон — кэккэ кыһалдалар син биир бааллар, өтөрүнэн быһаарыллыбаттар дии саныбыт. «Поликлиникаҕа барабын — ол аата күнүм бүтэр, сэниэм эстэр, түмүгэ хайдах, туох буолара биллибэт» диин судургу ийдөбүл, арааһа, үксүбүтүгэр да иҥэн хаалбыт.

Ону баара, элбэх саҥа уларыһылар аа-дьуо олоххо киирэн эрэллэр эбит. Ол курдук, хайы-үйэ көрүдүөргө улахан ЖК-телевизордар, кэлбит дьонно анаан уу иһэр куллардар, киирэр аанҥа толуон ылар терминал, телефонунан уочаракка суруттары баар буолбут. Саҥа уларыһылар республикабыт баһылыга Е.А. Борисов атырдыах ыйын 22 күнүгэр таһаарбыт «О мерах по совершенствованию высокотехнологичных видов медицинской помощи и инновационных методов лечения в РС(Я)» диин ыйааһын чэрчитинэн киирэн эрэллэр. Бу туһунан сиһилии кылаабынай быраастан Л.А. Слепцовтан кэпсиригэр көрдөстүм.

Леонид Алексеевич, 25 тыһыынча нэһилиэнньэлээх улууска биир поликлиника сөп буолар дуо?

Кэнники сыйларга үлэ хаамытын, саҥа ирдэбиллэри уонна итэҕэстэри-быһаастары үөрэтэн-ырытан баран, кэккэ түмүктэри онордубут, үлэни аттарыыга саҥа сонун уларыһылары киллэрэн эрэбит. Ол курдук, быраастар сарсыарда 9-тан киэһэ 6 чааска диири

үлэлиэхтэрэ, ону таһынан педиатрдар уонна терапевтар субуотаҕа күнүс 12 чааска диири үлэлиэхтэрэ. Терапевт быраастар ыныгырыларга уочаратынан сылдыбаллар, онон бэнидиэнниккэ түөрт быраас миэстэлэригэр үлэлииллэр.

Тиис бырааһыгар (стоматологга) билигин күннэ 12 толуон бэриллэр буолла. Босхо онорор буолан, куһаҥаннык эмтииллэр диин өйдөбүл баар, онук буолбатах. Биһиги быраастарбыт тиһи олус үчүгэйдик эмтииллэр, туттар матырыйааллара сыаналаах, хаачыстыбалаах.

Уочарат аччырын уонна эм-

олорчу барар кыахтаныахтара. Бу «Медосмотр за один день» диин бырайыак бэрт сотору олоххо кириэбэ.

Информационнай үлэ күүһүрдэ. Бастакытынан, балыһа туспа сайтанна nam-srb.ru, манна балыһа сонуннарын, үлэ режимин, туох өгөлөр баалларын, билсэр телефоннары көрүөххэ, итиэннэ ыйытыгы биэриэххэ, санаабын этиэххэ сөп. Иккиһинэн, толуон ылар терминал баар буолла. Үсүһүнэн, электроннай уочараты телефонунан ылыахха сөп — 41-308 (улахан дьонго), 41-164 (оҕолорго). Ону таһынан, туох баар ыйытыгыларгытын

лаһыанньа уларыһарыгар туох үлэ барарый?

Ити баар суол. Үлэли сыйдыар, доруобай дьон ончу көрдөрүммэттэр. Профилактикаланар улааппыт ыарыһы үтэйэрдээбэр бидан түргэн уонна кыайылыах. Статистиканы да ылан көрдөххө, өлүүгэ сүрэх-тымьр ыарыһылар бастакы миэстэбэ туруллар. Манна үксэ тура сүүрэ сыйдыар, доруобай дьон былдыанар. Ити кэмигэр көрдөрбөтөрүттэн, эмтэммэттиригэр тахсар буолла. Иккис миэстэбэ онкология ыарыһыта турур, эмиэ үгүс киһи бүтэр бүпүтүн кэннэ кэлээх-

тун эмтиир, кэмигэр көрдөрөр буоллабына, оҕо доруобуйага сыйыа көнөр. Ийэ киһи барыта оҕо күүтэр кэмигэр бэйэтин көрүнэрэ, куһаҥан дьаллыктан аккаастанара, быраас эппитин барытын толороро буоллар, доруобай оҕо төрөөһүнэ лаппа элбиэ этэ.

Медицина үлэһитэ уонна көрдөрөөчү сыйыаннара уруутуруктун сүрдээх уустук этэ. Ордук стационарнай балыһаҕа орто персонал ыарыһахтарга тыйыс сыйыаннаах. Маньык балаһыанньа тоҕо хонтуруолламматый?

Доруобуйа харыстабылын

МЕДИЦИНЭ ӨНӨТӨ ТУПСАР

тэнээччи киһи кэбэҕэстик көрдөрөн барарын курдук «Центр поддержки и сопровождения пациентов» диин арыллаары турур. Ол чэрчитинэн регистратура үлэтэ биллэ түспүбүтэ уонна көрүдүөргэ администратор диин ыйан-кэрдэн, сүбэлээн-амалаан биэрэр специалист баар буолуоҕа. Бу барыта олоххо киирдэбинэ, дьон-сэргэ поликлиникаҕа көрдөрөрө элбэх бириэмэни, сыраны-сылбаны барыа суоҕа дии саныбын.

Поликлиникабыт үлэтигэр бүгүнгү туругунан туох уларыһы олоххо киирдэй?

«Отделение медицинской профилактики» диин саҥа кабинет арыллан, анал тэрилинэн специалист быраас үлэлиир. Күнүскү стационарга хас да кабинеты биир күнүнэн судургу медицинскэй көрүүнү ааһарга анаан бэлэмнэтибит. Холобура, үт туттарыаччылар тохсонунттан сағалаан уһун сааһы-сайыны быһа эрэйи көрөр эбит буоллахтарына, билигин биир күнүнэн хамыһыһыаны

«Суһал линияҕа» эрийэн биэрин — 89247676682. Төрдүһүнэн, мобильнай телефонна «приложение» хачайдыахха сөп. Оччотугар интернетинэн киирэн, онлайн уочараттыыр кыахтаныаххыт.

Киһи дээр-сэнэх сылдьан доруобуйатын көрүммэт, үксүбүт даҕаны туохпут эрэ отой аккаастаары гынабына балыһа диики барарый. Маньык ба-

тиир. Үһүскэ оһолтон, киһи иллиититэн өлүү турур.

Балыһа өттүттэн маньыаха өйдөтүү үлэтэ барар. Стендэлэр оҕоһулан көрүдүөрдүгэ ыйаналлар, хаһыакка ыстатыйалар тиһигин быспакка тахсаллар, сотору бэйэбит телевизор-быгынан роликтары онорон көрдөрүөхпүт. Сылга иккитэ специалистар улуус дэриэбинэлэринэн сылдьан нэһилиэнньэни көрөллөр-истэллэр.

Саха сиригэр өлүүтээбэр киһи төрүүрү элбэх диин санааны көтөбөр көрдөрүү баар. Ол эрэри аныгы оҕо үксэ мөлтөх сүрэхтээх, рахиттаах, туох эрэ патологиялаах буолар дииллэр.

Медицина статистиката сууххай буолан, чаччы, төрүүр оҕо уопсай ахсаанынан аабыллар. Урукку сыллардаагар, биллэн турар, төрүүр оҕо доруобуйата биллэ мөлтөх. Мин санаабар, ити экологияттан, аныгы араас химикаттаах астан буолуон сөп. Ол эрэри медицина сайдыбыт үйэтэ буолан, үгүс төрөппүт оҕо-

миниистирэ М.Е. Охлопков бирикээһинэн «Везливое здравоохранение» диин бырайыак олоххо кириэхтээх. Ол эбэтэр быраас буоллун, медсиэстэрэ буоллун, санитарка буоллун, эмтэнээччигэ эйэбэстик сыйыаннаһахтаахтар. Киссэригэ кирибэккэ, тулуурдаах буолуу ирдэбилэ кытаанахтык туруоҕа. Сорох дьон бырааска олус куруубайдык сыйыаннаһар, сорох-сорохтор көңүл үөбөн-мөбөн бараллар. Үлэликкэ эмиз ыарахан, манна икки өттүттэн өйдөһүү тахсын наада, хардарыта ытыктабыллаах сыйыан олохтонохтээх.

Медицинскэй өгөнү дьон хайдах сыаналырын билээри, ыйытыгы онорбуһпуг. Иккис кыбаарталга 220 киһини, үгүс кыбаарталга 524 киһини хаппыһыт. Манна көстөрүнэн, от ыйыгар балыһа үлэтин 54% киһи биһирэбит буоллабына, алтынныга 58% буолбут, көрдөрөөчү 40% бырааска регистратуранан киирбит, оттон 60% телефонунан уонна интернетинэн суруттарбыт.

Кэпсэттэ Сардаана ЭВЕРСТОВА

Ким да умнуллубат, туох да умнуллубат

Чурапчы Төлөйө атын дойдунан курдук, бэйэтэ туспа суоллаах-иистээх, дириг историялаах сиринэн биллэр. Манна былыр-былыргыттан суон сурактанан, дьонун ааттанан ара уустарынан, алаастарынан тарбаһан, күннээн-күнөхтөөн, сүөһү ас иитэн, оттоон-мастаан хара көлөһүннэринэн ииттинэн олон ааспыттар.

Кэлин былаас уларыһан, сайдыы баран, 1924 сыллаахха бастакы оскуола аһыллан үөрэхтээһин, бөдөһүтүү үлэлэрэ сағаламмыттар. «Олоххо кирири», «Төрүт», «Калинин» аатынан үс колхоз тэриллэн, балай да хаһаайыстыбалаах дьэһэлээх-уоттаах, оскуолааах, кулууптаах кыһанар нэһилиэк ахсааныгар сылдыбыт.

1943 сыллаахха, Аҕа дойду Улуу сэриитин сыйларыгар, чурапчылары күүс өттүнэн Булун, Эдьигээн, Кэбээйи оройуоннарын көһөрүү буолбута. Төлөй нэһилиэгин доно онно бары хабыллан, саҥа атахтарыгар туран иһэн, көһөр аакка түһэн, соһуччу хаһан да түһээн баттаппатах, ончу билбэт сирдэригэр-уоттарыгар көһөргө күһэллэбиттэр. Ол ыар сыйларга ханна да уот-кураан түһэн, сир-дойду куура хатан от үүммэт, күөллэр оҥойо уолан, туох барыта фронтка көмөбө утарыллан, ас-таҕас кырымычкытанан, олоһор олох усулуобуйата биллэ мөлтөөбүтэ.

«Ол дойдуга тийдэххитинэ балыктаан аһаан усулуобуйабыт түспүбүтэ, дьэ-уот барыта бэлэм» диин матыһытаан, барымаары гыммыттары норуот өстөөбүн курдук көрүлүөхтэрин туһунан этэн, куттаан туран ыһпыттар. Тийбит сирдэригэр били эппит усулуобуйалара ханан да суох буолан биэрбит. Эрэйдэригэр эрэй, мунҥарыгар мун эбиллэн, төрөөбүт дойдунуларын тэйэн өлүүнү-сүтүүнү көрсөн, аччыктанан, тонон, эстии-бастыы күнтүүн элбээн, улахан охсууну Чурапчы оройуона көрсүбүтүн

САҔАЛЫ ТЫЫННАН, ХАТТААН СӨРГҮТЭН

билэбит.

Бу сыһа дьаһалы тохтон, 1943 сыллаахха биһиги биир дойдунулаахпыт Илья Егорович Винокуров, оччолорго СНК үлэли олон, Чурапчы көһүүтүн утаран, туруорсан дойдунуларын төннөллөрүн туһунан дьаһалыларан, улахан сүтүктээх дьону, хаалбыт өттүн төттөрү дойдунуларын төннөллөрүн ситиспитэ. Ким туох кыахтааһын оҕуһу, ынаҕы тэлигэбэ, сыраҕабыт көлүйөн, дойдунуларын айан сағаламмыт. Сорохтор борохуотунан устубуттар. Аара кэлэн иһэн, Маймаҕанан, I уонна II Хомустааһын сынньанан, сэниэ ылан, сорохтор арыһы кыахтаах өттүлэрэ салгы дойдунулаахтыттар, сорохтор кэлин хаалан баран, кэннэки барбыттар. Ол дьонтон сорохторо Граф Бизрегинэн тахсан, II Хомустаахха Үүнэр Олох кытылын булан хаалгыттар. Биэс биригэ төрөөбүт Захаровтар ийэлэрэ Февронья Михайловна Кэбээйигэ хоргуулан өлбүт, көмүс уңуоҕа онно хаалбыт.

П.М. Ксенофонтов икки оҕотунаан, ийэтинэн, И. Наумова кыһыһаан, Куличкина Зоя, тулаайах кыыс, Н.К. Аммосов кэргэнинэн оҕолорун кытта, Н. Шестаков убайыһаан, С. Куличкин дьэ кэргэттэринэн, А.Т. Захаров кэргэнинэн икки оҕотун кытта кэлбиттэр. Үүнэр Олох олохтоохтору, биригэдьири И.Е. Олесов эрэйи, кыһалҕаны көрсөн, быстаран кэлбит дьону, сүөһү өлөрөн биэрэн, дьээнэн хааччыһан, үлэ булан үлэлэтэн көрсүбүттэрин, олохторун устатын тухары махтанан барбыттар. Билигин кырдыаҕастаран 87 саастаах М.А. Захарова соҕотох ордон хаалла. Бу кэлбит дьонтон сорохторо Аммосовтар, Куличкиннар, Захаров А.Т. дьэ-кэргэттэрэ 10-тан тахса сыл олон баран, дойдунуларын, Чурапчыга,

көспүттэрэ.

Кэнники Чурапчы көһөрүлүүтүттэн оҕо саастарыгар сылдьан өлөр-өлүүттэн мүччү түһэн, кыл сағаттан сағалан, тыһаах ордон, дьылҕа хаан ыйааһын кэргэттэрин батыһан кэлэн Торуйга олохсуйбут М.Е. Павлова — Мунхалова, киһи убайа Иннокентий Егорович (худуоһунньук А.П. Мунхалов аймахтара), А.Г. Эверстова — Шумилова балта Н.Г. Шумилова кэргэттэринэн бу дойдуну сөбүлээн олохсуйбуттара.

Ол кэмтэн ыла Чурапчы Төлөйө Үүнэр Олоҕу, Торуйа Хомустааһы кытары ситимнэрин быспакка, бу күннэ тийэн кэллилэр. Кэлин кинилэр төрөөбүт дойдунуларын тэйиэн, дойдунуларын көрөн, аймахтарын булан үөрөн, кэриэстэбил күннэргэ сылдьан, ол ыар сыйлары санаан көһөрүллүү буолбатаҕа буоллар, үгүс сүтүк суох буолуобун, дойдунуларын тэйбэккэ атын дьылҕаламмыт буолуо этибит диин харахтара уулана, үгүһү санаан хаастар буолалара.

Көһөрүллүү 60 сылынан Төлөй нэһилиэгэ туспа нэһилиэк статуһун ылбыта 10 сыллаах үбүлүөйүгэр «Төлөйтөн төрүтүэхтэспит» диин баай ис хоһоонноох кинигэ тахсыбыта. Бу кинигэ Төлөй исторياتын сырдатан, дьонун-сэргэтин үйэтигэ тахсыбыта олохтоохтору үөрдүбүтэ. Сэри сылларыгар эстэн, быраһыллан хаалбыт Төлөй нэһилиэгэ саналы сөргүтүллэн, дойдунулар чөлүгэр түһэрин туһугар үлэ бөһөнү көрсөн, кыахтара тийэринэн көмөлөһөн, тутуу бөһөнү тутан, 1992 сылтан ыла бэйэлэрэ туспа нэһилиэк статуһун иккиһин ылан, өссө да улааттыһан, сайыннара, үлэли-хамсыы олоһоллор. Былааннара олоххо кириэллэригэр

остуоллар, олоһостор, иһиттэр оҕоһулан силигин ситэрбэттэр. Сайынгы бириэмэбэ ыалдыгыттары көрсөн, иистэнэр эбиттэр. Балаһаннарын кыһыннары үлэлиир гына былааннаабыттар.

Онтон салгыы 2004 сыллаахха кирибит икки этэстээх таас оскуолаҕа тийдибит. Директоры солбуйааччы, үөрэтири завуһа А.П. Григорьева, көрүстэ. Оскуолаҕа 120 үөрэнээччи, 22 учуутал спортивнай оскуола буоларынан, араас улуустартан оҕолор кэлэн ситиһиллээхтик дьарыктаналлар эбит. Таһырдыа тахсан уонча сыллаабыта кэлэн, саҥа оскуола таһыгар мас олордон барбыһытын көрдүбүт. Оскуола аттыгар 50 миэстэлээх оҕо саадын тутуу үлэтэ сағаламмыт. Эдэр ыалларга аллараа кыбаартал биэрэн, саҥа аныгылы туулаах дьэ бөтө тутуллубут.

Кэлбит дьону аны эдэр фермердэр үлэлиир сирдэригэр илдьэн хотоннору көрдөрдүлэр. Ынахтарын аппараатынан ыры эбиттэр, сүөһүлэрин сайын сайылыкка сайылатан, күһүн уойан-тогон хотонно кириэллэр эбит, күрүөлэһин үлэтэ күүскэ барыахтааһын, кыстыһар отторун булан олоһоллорун, 150 мөлүйүүн грант ылан, эбии сүөһү ылытын, аны кус-хаас ылыһын сиһилии кэпсэтэ.

Түмүккэ үөһэ тахсан тутула турур балыһаларын көрдөрдүлэр. Аҕарыгар диири таһаарыттар, биер өттүгэр быраас олоһор, аҕарыгар ыарыһахтары көрөр амбулатория буолуохтаах дьэни аныгылы технологиянан тутта сылдыбаллар. Максим Викторович бүгүнгү көрсүһүүнү түмүктээн, барыта этэннэ буолууну, аны сайын Төлөй төрүттэммитэ 250 сылын, А.С. Смирников 100 саһын бэлиэтиир уйгулаах ыһаахха кэлэрин диин бэйэлэрэ биер дойдунулаахтыттар, сөбүлээн олохсуйан хаалбыт Үүнэр Олох кытылыгар тийэ сылдыахпыт диин бастаалаах хаалгылар.

Л.Е. ПЕТРАКОВА, Чурапчы көһүүтүн кытылылааһын кыһа, II Хомустаах

Понедельник, 12 декабря

05.00 Доброе утро
09.00, 12.00, 14.00, 15.00, 03.00 Новости
09.10, 04.15 Контрольная закупка 12+

09.50 Жить здорово! 12+
10.55, 03.20 Модный приговор 12+
12.15 Про любовь 16+

России - сборная Чехии. Прямой эфир
Суббота, 17 декабря
06.00, 10.00, 12.00 Новости
06.15 Ералаш 12+

Понедельник, 12 декабря

06:30 Дойдум дьоно (Бэрдьгэс ТВ) 6+
07:00 Сага күн-Новый день 6+
10:00 Саха сирэ 12+

19:00 Якутия 12+
19:15 Арена событий 12+
19:30 В мире профессий 6+

ТВ) 6+
16:00 Учугэйэн бу сиргэ! 6+
17:00 Т.О.К. 6+
18:00 Саха сирэ 12+

чаан ТВ) 6+
08:45 Дойдум дьоно (Ньурба ТВ) 6+
09:15 Дойдум дьоно (Нам ТВ) 6+

ВОСКРЕСЕНЬЕ, 18 ДЕКАБРЯ
06.35
«Ко мне, Мухтар!». (СССР, 1964г.) Драма.

Понедельник, 12 декабря

12.30 Безумный спорт с Александром Пушным 12+
13.00, 13.35, 14.55, 16.20, 18.10, 22.00, 00.35, 02.10, 02.45 Новости

Липинец против Леонардо Заппавини. Из США 16+
20.00 Бой в большом городе 16+

06.00 Х/ф «Деньги на двоих» 16+
08.10 Баскетбол. Евролига. Мужчины. УНИКС (Россия) - «Баскония» (Испания) 0+

Матч! Прямой эфир. Аналитика. Интервью. Эксперты
21.30 Лыжный спорт. Кубок мира. Скиатлон. Мужчины. Из Франции

РОССИЯ 1

Понедельник, 12 декабря
05.00, 09.15 Утро России
09.00, 11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести

18.50 60 Минут 12+
22.55 Вечер с Владимиром Соловьёвым 12+

09.20 Сто к одному 12+
10.10 Семейный альбом 12+
11.00, 14.00 Вести

Понедельник, 12 декабря

12.30 Безумный спорт с Александром Пушным 12+

В День матери сотрудники ГИБДД по Республике Саха (Якутия) провели фотоконкурс-флешмоб «Я и моя мама — за безопасность на дороге» в приложении «Инстаграм».

Конкурс на лучшее фото или «селфи» с мамой проводился в Хангаласском, Мегино Кангаласском, Намском, Чурапчинском и Жиганском районах. Мероприятие призвано привлечь внимание участников дорожного движения к соблюдению ими Правил дорожного движения, профилакти-

тике и недопущению дорожно-транспортных происшествий, а также детского дорожно-транспортного травматизма.

В конкурсе приняли участие более 30-ти участников вместе со своими мамами. Свои фотографии все участники опубликовали с обращением ко всем участникам дорожного движения, призывая их быть внимательными, бдительными на дорогах и особое внимание уделить к обеспечению безопасности юным пешеходам и пассажирам. Призыв,

В рамках Всероссийского дня Матери инспектора ОГИБДД Намского района посетили детское отделение Намской ЦРБ, провели акцию «Спасибо мамочка за свет». Цель акции заключалась в популяризации световозвращающих элементов. С мамочками и детьми была проведена беседа по безопасности дорожного движения, о необходимости использования световозвращающих элементов. В конце беседы всем участникам акции были вручены брошюры, листовки и фликеры.

которые участники флешмоба размещали под фотографиями — был одним из важных критерием конкурса. Также в конкурсе оценивался оригинальность и идея, выложенных фотографий. Представленные работы свидетельствуют о том, что задачи конкурса достигнуты.

Фотографии оценивали сотрудники ГИБДД территориальных отделений. Победителям конкурса вручены памятные призы и дипломы.

Я И МОЯ МАМА — ЗА БЕЗОПАСНОСТЬ НА ДОРОГЕ

1. Быть примером для своего ребенка в поведении на дороге, как пешеход, и как водитель.
2. Пристегиваться в машине сам. Всегда.
3. Использовать автолюльку, автокресло или ремень (по возрасту) для ребенка. Всегда.
4. Купить себе и ребенку фликеры (светоотражатели) на одежду. Актуально в темное время суток и зимой.
5. Изучать и использовать новую информацию о безопасности детей на дорогах.
6. УЧИТЬ своего ребенка тому, что именно от поведения и образа мысли зависит ЕГО ЖИЗНЬ и ЖИЗНЬ ДРУГИХ ЛЮДЕЙ, участников дорожного движения.

«ЗАЩИТА ПРАВ ГРАЖДАН НА ОПЛАТУ ТРУДА»

Каждый человек имеет право на вознаграждение за труд. Данное право гарантировано Конституцией Российской Федерации, а также законодательством о труде.

Заработная плата работнику должна выплачиваться своевременно и в полном размере. Ее выплата должна производиться 2 раза в месяц (не реже чем каждые полмесяца). День выплаты заработной платы устанавливается правилами внутреннего трудового распорядка, коллективным договором или трудовым договором (ст. 136 Трудового кодекса РФ).

Проводимые прокурорами проверки свидетельствуют о повсеместном нарушении работодателями установленных законом сроков выплаты заработной платы.

Так, с начала 2016 года прокурорами в целях устранения нарушенных прав работников принято более 5,2 тысяч мер прокурорского реагирования, к различным видам ответственности привлечено свыше 300 лиц, по материалам прокурорской проверки возбуждено 7 уголовных дел по ст. 145.1 Уголовного кодекса РФ (невыплата заработной платы, пенсий, стипендий, пособий и иных выплат).

В результате вмешательства прокуроров размер погашенной задолженности в республике по заработной плате превысил 1 млрд. рублей, защищены права порядка 5 тысяч работников.

К примеру, принятые прокурорами меры позволили обеспечить выплату заработной платы работникам «Артель ста-

рателей «Тал» (252 млн. рублей), ООО «Янтарь» (147 млн. рублей), ООО «Дороги Усть-Маи» (3,6 млн. рублей), АО «Дороги Хангалас» (2,7 млн. рублей), СХПК «Амгинский» (2,4 млн. рублей), ГУП «Себян» (1,7 млн. рублей), ООО «Медлайн-К» (1 487 тыс. рублей), ГУП «Чернышевский рыболовный завод» (653 тыс. рублей), СХПК «Победа» (975 тыс. рублей), ПАО «Птицефабрика Нюрбинская» (1 216 тыс. рублей) и др.

Проводимые прокурорами проверки также выявили многочисленные факты оплаты труда ниже установленного минимального размера оплаты труда.

В частности, по результатам проверки в СХПК «Победа» Таттинского района установлено, что 25 работникам заработная плата за 2 месяца т.г. была выплачена ниже минимального размера оплаты труда и составила на каждого работника менее 15 тыс. рублей.

Прокурор в целях защиты прав работников внес руководителю cooperativa представление, также он привлечен к административной ответственности по ч. 1 ст. 5.27 КоАП РФ (нарушение трудового законодательства). Нарушения устранены.

В связи с этим, разъясняем работникам, что в соответствии с законом, оплата труда не может быть ниже минимального размера оплаты труда и он для работников, полностью отработавших норму рабочего времени и выполнивших нормы труда с 1 июля 2016 года составляет в республике 16 824 рубля в месяц. Работникам также необходи-

мо знать, что в случае нарушения работодателем установленного срока выплаты заработной платы, а также оплаты отпуска, выплат при увольнении и (или) других выплат, причитающихся работнику, работодатель в силу ст. 236 Трудового кодекса РФ обязан выплатить их с уплатой процентов (денежной компенсации) в размере не ниже одной трехсотой действующей в это время ставки рефинансирования Центрального банка Российской Федерации от невыплаченных в срок сумм за каждый день задержки, начиная со следующего дня после установленного срока выплаты по день фактического расчета включительно.

Кроме того, в соответствии с положениями ст. 142 Трудового кодекса РФ в случае задержки выплаты заработной платы на срок более 15 дней работник имеет право, известив работодателя в письменной форме, приостановить работу на весь период до выплаты задержанной суммы (за исключением случаев установленных законом). При этом, в период приостановления работы работник имеет право в свое рабочее время отсутствовать на рабочем месте. На период приостановления работы за работником сохраняется средний заработок.

Работники в случае нарушения их трудовых прав на оплату труда и иных выплат имеют право обратиться в суд, Государственную инспекцию труда в Республике Саха (Якутия) или в органы прокуратуры.

Прокуратура Намского района

УНУРЭХ ТЫТТАР

Күн күбэй ийэбит, эйэбэс эбэбит, хос эбэбит, тыыл, үлэ ветерана **БЕЛОЛЮБСКАЯ ЕЛИЗАВЕТА СТЕПАНОВНА** 85 сааһын туолар үтүө-мааны үбүлүөйүнэн ис сүрэхпититтэн долгуйан туран эбэрдэлибит!

Биһиги туспутугар уураабат кыһамнын иһин махтанабыт. Муударай, күүстээх санаан, дьонго-сэргэбэ сыйһанын, үтүө-кэрэ майгын биһиэхэ барыбытыгар холобур буолар. Эһиэхэ чэгиэн-чэбдик доруобуйаны, эстибэт эрчими ба-
барабыт. Санаабытын сатанан, толкуйдаабытын тобуллан истин. Бар дьонун, кэнчээри ыччаттарын алгыстарынан уһун үйэлэнэргэр баарабыт!

Эбэрдэни кытта оҕолорун, сиэннэрин, хос сиэннэрин, чугас аймахтарын

Күндүтүк саныыр эдьийдэрбитин, Нам улууһун тыатын хаһаайыстыбатын специалиһын **МАРИЯ ВАСИЛЬЕВНА ЖИРКОВАНЫ** «За вклад в развитии профсоюзного движения Якутии», Арбын нэһилиэгин пекарын, арыы онгорор сыах маастарын **АНИСЬЯ ВАСИЛЬЕВНА ЖИРКОВАНЫ** «Отличник пищевой индустрии РС (Якутия)» бэлиэлэринэн наһараадаламмыкытынан, сыралаах үлэбит сыаналаммытынан истин эбэрдэбитин тиэрдэбит!

Күн-дьыл өксүөнүн билбэккэ, кырдьары билбэккэ, ыарыыга бэриммэккэ, эдэрдий эрчимнитинэн, бар дьонгут убаастабыллан уйдаран, бу курдук мэлдьи тэтиэнэх буолун, үөрэ-көтө, үлэлии-хамсыы сылдьып, уһун үйэлэниң! Биһиги эһигинэн киэн туттабыт!

Арбынтан, Көбөкөнтөн, Намтан балтыларгыт, бырааттаргыт, кинилэр дьиэ кэргэттэрэ

Нам улууһун бочуоттаах олохтооҕо, СР үтүөлээх учуутала, СР физическэй культуратын туйгуна, РФКП «Партийная область» уорданын кавалера, партия ветерана **КУТУКОВ ВАЛЕРИЙ РОМАНОВИЧ**, 75 сааскын туолбут дьонун-мааны күннүнэн итиитик-истинник эбэрдэлибит!

Муударай, күүстээх санаан, дьонго-сэргэбэ амарах сыйһанын, үтүө майгын биһиэхэ холобур буолар. Инникитин да биһиги биир түмсүүлээх үлэбитигэр куруутун сүбэ-ама, күүс-көмө буолан үлэлии-хамсыы сырыт. Кытаанах доруобуйаны, дьиэ кэргэнгэр дьолу баарабыт!

Нам улууһун коммунистара

Күндү балтыбытын, эдьийбитин **ПАРНЯКОВА СТЕПАНИДА НИКОЛАЕВНА** 55 сааскын туолбут үбүлүөйдээх үтүө-мааны күннүнэн уонна РФ Грамотатынан наһараадаламмыкынан итиитик-истинник эбэрдэлибит!

Биһиги аймах үрдүк категориялаах Улахан буукубаттан суруллар Учуутал буоларгынан киэн туттабыт! Эн икки уолан уолаттаргыт иитэн, үөрэхтээн олох киэн аартыгар бигэтик үктэннэрдиг!

Баарабыт саха алмааһыны кытаанах доруобуйаны, чугас дьонун, оҕолорун, сиэнин тапталларыгар уйдаран өссө да үлэлии, айа-тута сырыт!

Эбэрдэни кытта биһиргэ төрөөбүттэриң уонна кинилэр дьиэ кэргэттэрэ

Күндү биһиргэ үөрэммит дьүөгэбитин, табаарыспытын, СР үөрэҕириитин туйгунун, «Үөрэнээччилэр билиниилэрэ» бэлиэ хаһаайынын, үрдүк категориялаах учууталы **ПАРНЯКОВА СТЕПАНИДА НИКОЛАЕВНА** 55 сааскын туолбут дьоро күннүнэн уонна сыралаах үлэн сыаналанан Российской Федерация Грамотатын ылбыккынан ис сүрэхтэн кутуллар эбэрдэбит бастыгын эһиэхэ аһыбыт!

Олоххор таба тайанан талан ылбыт идэҕинэн, учуутал кэскиллээх үлэтигэр кэнчээри кэрэ ыччакка билии биэрэн, элбэх оҕону киэн аартыкка сирдээн, үөрэтэн күн бүгүн да үлэлии-хамсыы сылдьаһын. Үөрөппит оҕолорун махталларынан сүргэн көтөҕүллэн, сайдаас санаан өссө да угуттанан айа-тута сырыт!

Үтүө-мааны киһибитигэр, дьүөгэбитигэр, табаарыспытыгар алгыс тыл айхалын аһыбыт! Баарабыт сааскы нүүргүһүн силиһин тардынан күн диэки дьулуурдаахтык талаһан үүнэрин курдук аһаабат дьулуур, Сахабыт сириң киэн нэлээн алааһын курдук дэлэгэй санааны, олонгох дойдутугар ойууланар оһуурдаах-бичиктээх, уйгу-бийан тыһынаах, уһун, дьоллоох олоҕу! Аймах дьонун ытыктабылын ылан, билэр дьонун биһирэбилиң истэн, ыччаттын сылаас таптальын, сиэннэриң мин-ныгэс мичээрдэриң ингэрэн, санаан сандардың, үйэң уһаатың!

Эбэрдэни кытта биһиргэ үөрэммит оҕолорун, 1979 с. вып.

Убаастабыллаах **САРГЫЛАНА ГАВРИЛЬЕВНА!** 55 сааскын туолбут кэрэ-бэлиэ күннүнэн истинник эбэрдэлибит! Баарабыт чэгиэн-чэбдик доруобуйаны, байылыат олоҕу, үлэбэр өссө үрдүк ситиһиилэри, ыра санаан барыта туоллун диэн ис сүрэхпититтэн алгыспытын тиэрдэбит!

И.С. Гаврильев аатынан Нам 1 №-дээх орто оскуолатын коллектива, профкома

Убаастабыллаах **МАРИЯ МИХАЙЛОВНА**, үбүлүөйдээх бэлиэ күннүнэн итиитик-истинник эбэрдэлибит!

Баарабыт кытаанах доруобуйаны, уураабат эрчими, үтүмүн үгүс үөрүүнү, баҕа санаа бастыгын. Чугас дьонун, оҕолорун, сиэннэриң куруук үөрдэ-көтүт сырыттынар. Кэлэр кэмгэр кэрэни эрэ кэрһэлээгин, уһун олоҕун дьолу эрэ тосхойдун!

Д.Ф. Алексеев аатынан 1 Хомуस्ताах орто оскуолатын коллектива, ветераннара

«Туймаада» хаһыакка көхтөөхтүк сурутун

Бу орто дойдуга, ордук тыйыс усулуобуйалаах Сахабыт сиригэр, төрөөн-үөскээн олох олоору, удьуору ууһаты — хас биирдии киһиттэн кытаанах санааны, тулууру-дьулууру эрэйэр. Син ол тэнэ «Туймаада» хаһыат араас моһоллору туораан, кэккэ сыллар устата бар дьон кыһалбатын ситиһиилээхтик туруулаһан, кинилэр санааларын аһаҕастык бэчээттээн олохпунт онкулун тэнгэ уурсан кэллэ. Инникитин даҕаны сахалы тыллаах сайдарын, өрөгөйдүүрүн туһугар «Туймаада» хаһыакка көхтөөхтүк сурутуобун диэн ыгырабын.

Александр Николаевич ИВАНОВ, Монреаллааҕы Олимпиада үрүн көмүс призёра.

Сурутун, бириистэ сүүйүн

Сурутуу сыаната Дьокуускайга уонна киин улуустарга — 1180 солк. 62 харчы, Булүү бөлөх уонна хотугу улуустарга — 1421 солк. 04 харчы. Сүүйүүлээх сурутууга **ҮС СҮРҮН БИРИИС:** 1-кы супер-приз — «Синтай» тыраахтар, 2-с супер-приз — 100 тыһ.солк., 3-с супер-приз — 50 тыһ.солк. уу харчынан! Ону сэргэ сыаналаах бириистэр: ж/к телевизор, холодильник, суотабай телефон бааллар. Маны сэргэ атын үчүгэй бириистэр эмиз баар буолуохтара.

Квитанцияны ыппаккыт, сурутааччылар испиһэкэрин республика тааҕы почтаман быһа ылабыт. Бириини оонньотуу бэрээдэгин туһунан суруппут хаһыаккыт бастагы нүөмэригэр ааҕан билиэххит. Сурутуу бу күнүгэр түмүктэнэр, оһон «Туймаада» сурутарга тиэтэин, бириистэ сүүйүн!

«ТУЙМААДА» редакцията.

В преддверии самого волшебного и любимого праздника — Нового года и Рождества приглашаем всех неравнодушных жителей Намского улуса принять участие в акции!

В этом году Страховая группа «Стерх-Сахамедстрах» совместно с добровольческой организацией «Сахам сирэ» и при поддержке Благотворительного фонда «Праздник жизни» организовала акцию «Коробка храбрости» по сбору игрушек для детей, находящихся на стационарном лечении.

Что такое

«Коробка храбрости»?

Эти ящики устанавливают в процедурных кабинетах больниц по всему миру. Из коробки, наполненной игрушками, ма-

НОВОГОДНЯЯ БЛАГОТВОРИТЕЛЬНАЯ АКЦИЯ «КОРОБКА ХРАБРОСТИ» СБОР ИГРУШЕК ДЛЯ ДЕТЕЙ, НАХОДЯЩИХСЯ НА СТАЦИОНАРНОМ ЛЕЧЕНИИ

ленькие пациенты получают свое вознаграждение за прохождение болезненных процедур.

В эти ящики мы собираем игрушки, которые будут переданы в:

- Намскую ЦРБ

Что МОЖНО:

Чем порадовать детей? Любими малышами игрушками: детям нравятся маленькие фонарики, куколки, наборы зверей, трансформеры, машинки, герои мультфильмов и сказок, пупсы, маленькие наборы ЛЕГО, сейчас новый пик популярности у покемонов. Также дети любят пазлы, книги (в упаковке). Новые игрушки, развивающие игры, канцелярия (фломастеры, карандаши и др.)

Что НЕЛЬЗЯ:

Нельзя: не подходят деревянные, плюшевые, бьющиеся (стеклянные и керамические), непрочные, острые, а также игрушки с большим количеством

мелких деталей, нельзя дарить детскую косметику и заколки.

На месте сбора вы можете сделать фото и выложить их в сеть, чтобы об акции узнали как можно больше людей. Отмечайте свои фото хэштегами акции: #коробкахрабрости, #эстафетадобра, #лечатнетольколекарства, #добро, #добровольцы, #волонтеры, #дети, #здоровье, #Сахамсирэ, #СтерхСахамедстрах, #Стерх, #Сахамедстрах, #страхование.

Сбор ведется в офисе Страховой группы «Стерх-Сахамедстрах» по адресу:

с. Намцы, ул. С. Платонова, 14 (здание поликлиники, 3 этаж, каб. 325.

Пресс-служба Страховой группы «Стерх-Сахамедстрах»

Лицензия АО СМК

«Сахамедстрах» ОС №2873

— 01 от 01 июня 2015 г.

Лицензия АО РСК

«Стерх» СЛ №3983 от 22

сентября 2015 г.

В соответствии с поручением Президента Российской Федерации от 26.04.2013 г. № Пр-936 проводится Общероссийский день приема граждан (ОДПГ) 12 декабря 2016 года с 12.00 часов до 20.00 часов по якутскому времени во всех министерствах и ведомствах и в органах местного самоуправления (МО «Намский улус»).

С 12.00 до 20.00 часов по местному времени государственные органы и органы местного самоуправления, уполномоченные лица данных органов проводят личный прием заявителей и обеспечивают с согласия заявителей личное обращение в режиме видео-конференц-связи, видеосвязи, аудиосвязи или иных видов связи к уполномоченным лицам иных органов, в компетенцию которых входит решение поставленных в устных обращениях вопросов.

Предварительная запись осуществляется по адресу: Намский улус, с. Намцы, ул. Октябрьская, 1, и по телефонам: **841162-41184**, факс **841162-41568** — приемная главы улуса

ГКУ РС(Я) «Центр занятости населения Намского улуса» сообщает, что информация о наличии свободных рабочих мест и вакантных должностей представляется работодателями в течении одного рабочего дня со дня возникновения потребности. Данный порядок регулируется Постановлением Правительства РС(Я) от 24 апреля 2015 года №136, в соответствии со статьей 25 Закона Российской Федерации от 19 апреля 1991 г. №1032-1 «О занятости населения в Российской Федерации».

А так же напоминаем, что в соответствии со статьей 19.7. Кодекса Российской Федерации об административных правонарушениях, непредставление или несвоевременное представление работодателем в Центр занятости населения информации о наличии свободных рабочих мест и вакантных должностей, либо предоставление её в неполном объеме или в искаженном виде, влечет административную ответственность в виде наложения административного штрафа на должностных лиц — от 300 (трехсот) до 500 (пятисот) рублей; на юридических лиц — от 3000 (трех тысяч) до 5000 (пяти тысяч) рублей за каждый факт нарушения

(за каждую вакансию). **ГКУ РС(Я) «ЦЗН Намского улуса» расположен по адресу: 678380, РС(Я), Намский улус, с. Намцы, ул. Ойунского д. 5, корп. 1. Тел. 8(41162)41-148; факс 8(41162)41-204.**

ЫТЫКТАБЫЛЛААХ НАМ УЛУУХУН ОЛОХТОХТОРО!

«Төрүт уу» тэрилтэ «Олонхо» атыы дьэитигэр, үлэ күнүгэр 9.00. чаастан 19.00. чааска диэри, баскыһыанһаа 10.00. чаастан 18.00. чааска диэри үлэлиир. Дьэиэ тиздэн биэри дьиспетчерэ 10.00. чаастан 18.30. чааска диэри үлэлиир.

Билсэр телефоннар: 8-924-873-73-11, 8-914-300-11-70. Баскыһыанһаа дьэиэ тиздэри онһууллубат. Аппааныга Л. Левин уул. 3 №-гэр атыыланар (урукку кулууп кинобудката). Үлэ күнүгэр 9.00 чаастан 18.00 чааска диэри. Баскыһыанһаа үлэлээбэт.

«ОАО «Сайсары» (Крестьянский рынок) реализует в с.п. Нижний Бестях:

гомбикорм КРС собственного производства (Хаптагайский комбикормовый завод) — 18,50 рублей/кг;

комбикорм КРС привозной — гранулированный — 19,50 рублей/кг.

Контактные телефоны: п. Нижний Бестях, ул. Ленина, 40, 8(41143) 47-7-85, 8 (914) 294-87-08, 8 (914) 270-21-04, 8 (914) 224-23-11

ВНИМАНИЕ ЖИТЕЛЯМ НАМСКОГО УЛУСА!

«ГКУ РС(Я) «Якутлесресурс» предлагает следующие услуги по реализации древесины:

1. Дрова-швырок — УАЗ (бортовой) стоимостью — 1000 руб.
2. Столбы для забора (2 м) — 150 руб. (1 шт.)

Телефон для справок: 41-3-55, 89245901059

Энергосбыт ПАО «Якутскэнерго» проводит акцию для населения «**ПОГАСИ ДОЛГИ БЕЗ ПЕНИ!**». С 7 по 31 декабря потребители могут оплатить задолженность за электроэнергию без уплаты пени.

Справки по тел. 41-979. Намский участок Энергосбыта ПАО «Якутскэнерго»

ПОРЯДОК ПРЕДСТАВЛЕНИЯ ОТЧЕТНОСТИ И УПЛАТЫ СТРАХОВЫХ ВЗНОСОВ В 2017 ГОДУ

С 1 января 2017 года администрирование страховых взносов на обязательное пенсионное и обязательное медицинское страхование будет осуществлять Федеральная налоговая служба Российской Федерации*.

ПЕНСИОННЫЙ ФОНД РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ БУДЕТ ПРОДОЛЖАТЬ АДМИНИСТРИРОВАНИЕ:

- страховых взносов, уплачиваемых лицами, добровольно вступившими в правоотношения по обязательному пенсионному страхованию;
- дополнительных страховых взносов на накопительную пенсию.

ПЕНСИОННЫЙ ФОНД РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ ПРОДОЛЖИТ ПРИЕМ:

- сведений индивидуального персонифицированного учета по форме СЗВ-М (не позднее 15-го числа месяца, следующего за отчетным);
- сведений о стаже застрахованных лиц (ежегодно, не позже 1 марта следующего года)**;
- реестров застрахованных лиц, за которых перечислены дополнительные страховые взносы на накопительную пенсию и уплачены взносы работодателя (не позднее 20 дней со дня окончания квартала);
- копии платежных документов от застра-

хованных лиц об уплаченных дополнительных страховых взносах на накопительную пенсию за истекший квартал (не позднее 20 дней со дня окончания квартала).

ПФР ПРОДОЛЖИТ ОСУЩЕСТВЛЯТЬ КОНТРОЛЬНЫЕ МЕРОПРИЯТИЯ ПО ПЕРИОДАМ, ИСТЕКШИМ ДО 1 ЯНВАРЯ 2017 ГОДА, В ЧАСТИ:

- приема отчетности по РСВ-1 за 2016 год (в срок до 15 февраля 2017 года в бумажном виде и до 20 февраля 2017 года в электронном виде);
 - приема и обработки других расчетов (уточненных расчетов) по страховым взносам;
 - проведения камеральных и выездных проверок и вынесения решений о привлечении (об отказе в привлечении) по результатам камеральных и выездных проверок;
 - а также:
 - принятия решений о возврате излишне уплаченных (излишне взысканных) страховых взносов;
 - списания невозможных к взысканию сумм недоимки по страховым взносам, пеней и штрафов.
- * В соответствии с федеральным законом от 03.07.2016 № 243-ФЗ и федеральным законом от 03.07.2016 № 250-ФЗ.
** До 1 января 2017 года эти данные включены в отчет РСВ-1, которые работодатели подают раз в квартал.

ДОРОГИЕ ЖИТЕЛИ НАМСКОГО УЛУСА!

Нотариальная контора переехала по новому адресу: Ст. Платонова, 1, корпус 2 (рядом с кинотеатром «Сарданга»).

Тел. 89142348461

«Сдаем 3-комн. квартиру в центре с. Намцы семье, 2-й этаж, соседи постоянные, спокойные.

Тел. 89241688700

«Продаю трактор МТЗ-82.

Тел. 89241688700

«Нам с. Октябрьской ул. 11-гэр 2 хостоох квартира атыыланар.

Тел. 89644293082

«Компьютерная диагностика авто в Намцах (двс,акпп и т.д.), возможен выезд

89142286185

«Считать недействительным утеранный военный билет АХ 1195406 от 28 апреля 2014 г. на Егорова Артема Валерьевича

МАХТАЛ

Биһиги тапталлаах уолбутун, бырааппын, убайбытын Сузда-лов Сандап Степановиһы ыарахан ыарыттан соһуччу быһаайга былдьатан, муһан-тэнэн олодохпунта тутта сүбэ-ама буолан сүүрбүт-көппүт аймахтарбытыгар: Охлопковтарга, Саввиновтарга, Евстафьевтарга, Никифоровтарга, Суздаловтарга, Ивановтарга, Петровтарга, Соловьевтарга, Березкиннарга, Черемкинаа, Герасимовтарга, Мухиннарга, Ботаковтарга, Эдьийбитигэр Варвараа; Булүүтээби аймахтарбытыгар Охлопковтарга, Унароваа; чугас табаарыстарыгар: Протопопов Мишаа, Авксентьев Коляа, Гуляев Семаа, Захаров Гришаа, үлэлээбит «Хотугулуу Илия Сибирдээби Аэронавигация» үлэһиттиригэр, оскуолаа биригэ үөрэммит оҕолоругар, табаарыстарыгар, «Энсиэли» хаһыат, Намнаабы педколледж, Дьокуускайдааҕы Медцентр УЗД отделиениетын, Намнаабы вету-правление коллективтарыгар, оҕолорбут биригэ үөрэммит табаарыстарыгар, үлэлиир коллегаларыгар, РАПО-ға, УСХ-ға биригэ үлэ-лээн ааспыт коллегаларбытыгар, үөлээннээхтэрбитигэр, оскуолаа биригэ үөрэммит кыргыттарбар биһиги аһыбытын тэнгэ үлэлэстэн, сүбэбит, көмөбүт иһин барға махталбытын тиэрдэбит.

Эһиэхэ ыарыы ыалласпатын, хомолто хоммотун, алдьархай ааннаабатын, кутурҕан кууспатын, дьэиэ кэргэттигэр этэнгэ буоллуннар.

Суздаловтар дьэиэ кэргэттэрэ

Күндүтүк саныыр кэргэним, аҕабыт, убайбыт АФАНАСЬЕВ Борис Гаврильевич уһун, ыарахан ыарыттан ахсынны 5 күнүгэр биһиги кэксэбиттэн олохтон туораабытынан билэр дьонугар диригин курутууан туран иһиннээбит. Кэргэнэ, оҕолоро, балтылара уонна кинилэр дьэиэ кэргэттэрэ	Бу дьыл ахсынны 5 күнүгэр үлэ, тыыл вестерана АФАНАСЬЕВ Борис Гаврильевич уһун, ыарахан ыарыттан күн сирит-тэн күрэммитинэн Полищанова Варвара Романовнаа, аймахтарыгар, оҕолоругар, сиэннэригэр дириг кутурбаммытын тиэрдэбит. Хамабатта 1 №-дээх «Сарыал» оҕо саадын коллектива, профкома
--	--

Кылаабынай редактор В.Г. Касьянов
ОТДЕЛЛАР:
редакторы солбуйааччы — **41496**, хаһыаты тангы — **41332**, бухгалтерия — **41141**, факс — **41141, 41496**.

Тэрийэн таһаарааччылар: СР Правительствота, «Нам улууһун «Энсиэли» хаһыат редакцията» автономнай учреждение. Сибээс, информационной технологиялар уонна маассабай коммуникациялар эйгэлэригэр кэтээн көрүүгэ Федеральнай сулууспа СР управлениетыгар 2012 с. олунньу 7 күнүгэр регистрацияламмыт нүөмэрэ — **ИИ №ТУ14-0216**.
Сурукка ааккытын-суолгутун, үлэтитин, дьэиэти аадырыһын чопчу ыйын. Редакцияға киир-бит суруктар төнөрүллүбөттөр. **Автор этэрэ хаһыат санаатыһын мэлдьи биир буолбат.**
«ЭНСИЭЛИ» - Нам улууһун хаһыата.
678380, Саха Республиката, Нам улууһа, Нам сэл., Заложной ул. 4.
E-mail: Namtsy41141@mail.ru

«Энсиэли» хаһыат
РИС талылыһа, тангылыһа
уонна бэчээттир сыһаар бэчээттэнэ.
Аадырыһа: Нам сэл. Заложная ул. N4
Формата А3. Кээмэйэ 2,0 бэчээт. лис
Көһүл сыананан атыыланар
Индекс — Р0005. Тираһа — 1302
Бэчээкэ илии баттанһытын графига —
12:00 ч. 08.12.2016 с.
Бэчээкэ илии баттанна — 11:20 ч. 08.12.2016 с.